GODINA I, BROJ 6, CIJENA 150 HRD

PLAVI ZABAVNIK

HRVATSKI TJEDNIK ZA MLADE

MUDRACI

U EPIZODI

DIVLJA HORDA

BY ŠTEF

TEŽAK DAN

OBITELJI PILGRIM

MIROSLAV ZUBOVIĆ

150 STL, 5 DEM, 35 ATS, 4,5 CHF, 20 FFR, 6 NLG

FRANK HAMPSON **DAN DARE** U EPIZODI **TAJNA CRVENOG MJESECA**

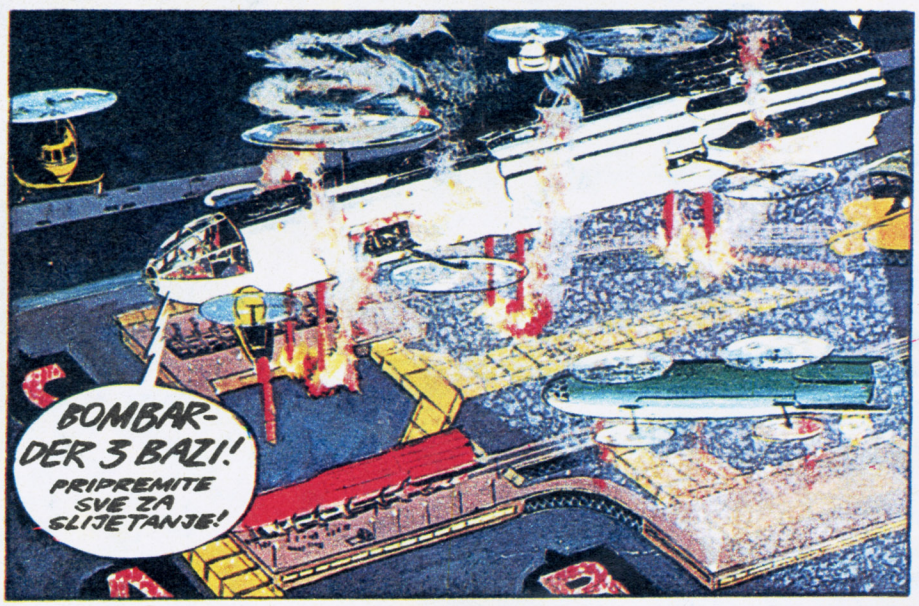

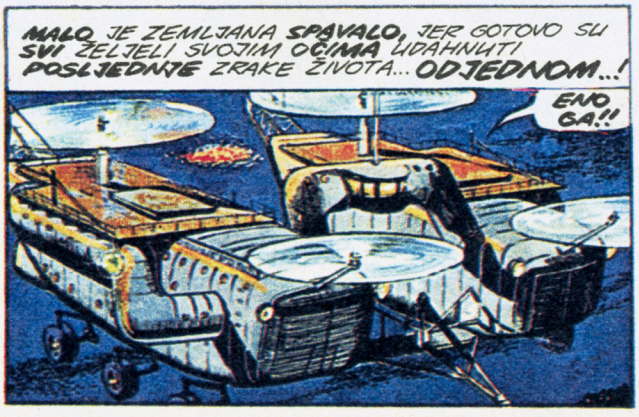

NASTAVAK NA STRANICI 46

E. T. BOJE TRAVE

Ako negdje u dubinama svemira postoje inteligentna bića, koža im je zacijelo zelena - sudeći barem prema karikaturama, stripovima i pričama. Boju malih zelenih stvorila je ljudska mašta, a maštu pokušavaju potkrijepiti i dvije teorije.

ILUSTRACIJA ALEKSANDAR ŽILJAK

Je li *homo sapiens*, čovjek, jedina vrsta inteligentnih živih bica u svemiru? Uzmemo li kao polazište broj zvijezda u svemiru, velika je vjerojatnost da negdje u tom beskraju kruži planet koji nastanjavaju bica visoke inteligencije. Možda ih nismo dosad upoznali samo zbog golemih svemirskih razdaljina, ograničenja što ih nameće brzina svjetlosti, tehnološkog zaostatka. A možda nas i ne žele sresti jer neprestano ratujemo.

Drugo je pitanje kako ta svemirska bica izgledaju. Mašta pisaca znanstvene fantastike pokušala je odgonetnuti njihovo obličje. Zamišljali su ih s buljavim očima, vrlo neugodne naravi. Zato su i dobili ime »Boć« – buljooko čudovište (prema engleskom Bem – Bug-eyed monster).

Vjerovalo se da su zelene kože. . .Zeleni su postali simbol stanovnika udaljenih planeta. Takvi su u pričama, karikaturama, filmovima i u mašti ljudi. No, znanstvenici su bili skeptični – zašto bi svemirci bili baš zeleni, a ne, primjerice, crni, crveni, žuti? Poznati znanstveni časopis »Biochemical Journal« napokon je stručno objasnio zelenu boju kože malih zelenih.

Prvi moguci uzrok zelene boje kože jest simbioza, zajednički život s nekom biljkom. Zamislite, recimo, da vam je u kožu urasla alga. S njome biste dijelili razmjenu i razgradnju hranjivih tvari, disanje i druge funkcije. Možda biste čak mogli, zbog njezinih osobina, veoma dugo boraviti pod vodom, jer osiguravala bi vam kisik. Ona bi davala i smaragdnu boju vašoj koži.

Mnogo studioznija i ozbiljnija druga je teorija zelenila kože. Ona polazi od pretpostavke da su i svemirci kralješnjaci poput čovjeka. A svi kralješnjaci proizvode *hematin*, tvar koja sadrži željezo i crvenu tvar *porfirin*. Spajajuci se s drugom tvari, bjelančevinom *globulinom*, stvara *hemoglobin*. Hemoglobin daje grimiznocrvenu boju našoj krvi i u dišnim se organima veže sa životvornim kisikom, prenoseci ga krvotokom u sve stranice organizma. Obavivši svoju zadaću, Hematin se pretvara u *bilirubin*, narančasto-crveni pigment žuči. Taj se proces odvija stupnjevito: hematin – biliverdin – bilirubin. Važno je znati da je *biliverdin zeleni pigment!* Kad se ne bi pretvorio u bilirubin, naša koža imala bi boju svježega proljetnog lišca!

»Krivac« što mi nemamo maskirnu boju kože jest enzim *biliverdin reduktaza*, koji ima glavnu ulogu u razgradnji biliverdina u bilirubin.

Zaključak: Mali zeleni iz dubina svemira nemaju taj enzim, i zato su zelenokošci!

ZMAJ OD BOSNE ŽELJKO LORDANIĆ po romanu JOSIPA EUGENA TOMIĆA

POSLIJE SMRTI BOSANSKOG VEZIRA DŽELALUDINA KOJI SE OTROVAO POSLIJE PORAZA U MORAČKIM KLANCIMA, GDJE SU GA POTUKLI CRNOGORCI, DOĐE U BOSNU NOVI VEZIR KOJI NIJE IMAO SNAGE DA ZAUZDA SILU BOSANSKIH BEGOVA JER SU SE PROTIVILI REFORMAMA SULTANA MAHMUDA II KOG SU PODRUGLJIVO ZVALI ĐAUR–SULTAN.

BOSANSKI BEGOVI ZAKLEŠE SE DA ĆE PROTIV REFORMI USTATI SA SABLJOM U RUCI. U CIJELOJ ZEMLJI NASTA NERED I METEŽ. PLEMENA USTAŠE PROTIV PLEMENA, GRADOVI NA GRADOVE, ISTE PORODICE BORILE SE MEĐU SOBOM.

KAKO JE SULTAN NAREDIO „DA SE U OBRANU BOŽJE RIJEČI RADI OTPORA NEVJERNIČKOJ SILI MUSLIMANI MORAJU NAUČITI VOJNIM VJEŽBAMA NA NAČIN FRANCUSKIH I OSTALIH KRŠĆANSKIH ARMIJA," SVE JE BILO USMJERENO PROTIV JANJIČARA. KAD SE ONI POBUNIŠE, SULTAN IH POBIJE NEMILICE.

JANJIČARI KOJI SU UMAKLI SULTANU POBJEGOŠE U BOSNU. SVI PLANUŠE GNJEVOM PROTIV ĐAUR–SULTANA KOJI JE NEMILOSRDNO UNIŠTIO BRANITELJE PROROKOVE VJERE.

OGORČENOST BOSANSKIH MUSLIMANA PREVRŠI MJERU KAD VIDJEŠE U PRATNJI VEZIRA EVROPSKI ODJEVENE VOJNIKE.

I DIGOŠE SE NA NOGE PA POTJERAŠE IZ BOSNE PO NAJLJUĆOJ ZIMI VEZIRA I NJEGOVE VOJNIKE.

ČUVŠI ZA TO, SULTAN IMENUJE BEOGRADSKOG PAŠU ABDURAHIMA ZA BOSANSKOG VEZIRA. PREŠAVŠI DRINU KOD ZVORNIKA, POŠALJE U BOSNU PROGLAS.

BRAĆA DŽINDŽAFIĆI, KOJIMA JE VEZIR BIO ZAŠTITNIK, POVEDU VOJSKU NA SARAJEVO. NEMAJUĆI HRANE TVRĐAVA SE USKORO PREDA, A SEDAM NAJODLIČNIJIH POGLAVARA POSLAŠE U ZVORNIK GDJE IH VEZIR DADE POGUBITI.

ČIM ABDURAHIM STIŽE U SARAJEVO, DADE U JEDNOJ NOĆI TRIDESET BEGOVA SMAKNUTI, A STOTINAMA GRAĐANA ODRUBITI GLAVE. STRAH I STRAVA ZAVLADAŠE U BOSNI.

KAPETANI I BEGOVI KRIOMICE SE SASTAJAHU DA SE DOGOVORE KAKO SE OTRESTI OSMANLIJA...

U PROLJEĆE, 1828, PRIJEĐE RUSKA VOJSKA TURSKU GRANICU. RAJA POMISLI DA JE DOŠLO VRIJEME OSLOBOĐENJA, A MUHAMEDANCI DA JE KUCNUO ČAS DA SE OSVETE ĐAUR – SULTANU.

ČETE SE BRZO SKUPIŠE, ALI VEZIR I NE SLUTI RAZLOG. „ZAŠTO DA NE IDEMO NA ORLOVO POLJE? KAD BUDEMO SVI NA OKUPU, LAKO ĆEMO ODLUČITI KAKO ĆEMO DALJE".

ZMAJ OD BOSNE ŽELJKO LORDANIĆ po romanu JOSIPA EUGENA TOMIĆA

U HAREMSKOJ BAŠĆI, PODNO KULE BEGA ALTOMANOVIĆA, SJEDE DVIJE DJEVOJKE: MEJRA, BEGOVA KĆI I JURKA, KRŠĆANKA IZ ZOVIKA KOJE BIJAHU OD DJETINJSTVA PRIJATELJICE I VOLJELE SE KAO SESTRE.

OH, JURKO! VEĆ TRI MJESECA NE VIDJEH HUSEINA. TUŽNA LI JE TAKVA LJUBAV!

POSLIJE VOJNE ON ĆE DOĆI PO TEBE. PRISTALIJEG ZETA NEĆE RUSTEM-BEG NAĆI U CIJELOJ BOSNI.

NEMA MENI MILIJEGA! NI ZA SVIJET NE BI GA PREGORILA.

SVAKA BI DJEVOJKA HTJELA DA JE TAKAV JUNAK LJUBI.

EVO IH, JURKO! EVO HUSEINOVE ČETE.

U PROSTRANOJ RAVNICI POJAVILA SE HUSEINOVA ČETA, TRI TISUĆE VOJNIKA.

JURKO, ON ME GLEDA! GLEDA OVAMO!

SIGURNO TE GLEDA. SAD JE OKRENUO KONJA I JURI K SVOJOJ ČETI.

ON ĆE DOĆI NAVEČER! JURKO, DA NE BUDEM SAMA, TI ĆEŠ KOD MENE OSTATI.

HOĆU, SESTRO! VEČER ĆE BITI TOPLA, MOŽEMO OVDJE ČEKATI.

U BOSANSKIH MUSLIMANA VLADA OBIČAJ DA MOMAK I DJEVOJKA, KAD ASIKUJU, NE SMIJU BITI SAMI, VEĆ UVIJEK MORAJU IMATI DRUŠTVO. MOMAK NE SMIJE UĆI U DJEVOJČINU KUĆU, VEĆ ONA IZAĐE U DVORIŠTE ILI NA MJESTO GDJE SE MOGU VIDJETI.

TI SI ME ČEKALA, MEJRO?

ZNALA SAM DA ĆEŠ DOĆI, JER MI JE SRCE REKLO DA TI NE BI MOGAO OVUDA PROĆI, A DA NE NAVRATIŠ K MENI...

MORAO SAM TE JOŠ JEDNOM VIDJETI, DA MI KAŽEŠ: POŠO' S BOGOM, DRAGI.

POŠAO S BOGOM I ZDRAV MI SE VRATIO.

VRIJEME JE RASTANKA! AKO POGINEM, EVO TI USPOMENA NA MENE. OVO JE AMANET OD MOJE MAJKE.

UZMI SA SOBOM OVU KITU CVIJEĆA. ALAH TE PRATIO NA PUTU!

ČIM JE SVANULO, ČETA SE SPREMI NA POLAZAK...

ZMAJ OD BOSNE ŽELJKO LORDANIĆ po romanu JOSIPA EUGENA TOMIĆA

POD BIJELJINOM, BLIZU DRINE, NA ŠIROKOM ORLOVOM POLJU UTABORILA SE BOSANSKA VOJSKA.

NA DRUGOJ STRANI DRINE SRPSKA VOJSKA POD ZAPOVJEDNIŠTVOM KNEZA MILOŠA NIJE IM DOPUŠTALA PRIJELAZ PREKO SRBIJE.

MI SMO POŠLI NA RUSE, A NE DA SE BORIMO S MILOŠEM. AKO NAM SULTAN NE MOŽE OSIGURATI PUT KROZ ŠUMADIJU, NEKA SE NE NADA NAŠOJ POMOĆI.

DIGOSMO SE KAO JUNACI, A VRATIT ĆEMO SE KUĆI KAO BABE...

ZAR DA NAM ZAPOVIJEDA SULTAN KOJI NE MOŽE OBUZDATI MILOŠA SA ŠAĆICOM NJEGOVE VOJSKE?

ZAŠTO DA ZA NJEGA GINEMO? AKO JE SULTAN U NEVOLJI, NEKA MU POMOGNU NJEGOVI ĐAURI.

U ČADORU BEGA KULENOVIĆA SAKUPILI SU SE PROTIVNICI SULTANOVI DA SE DOGOVORE. RUSTEM-BEG SA SINOVIMA, AHMETOM I JUSUFOM KAPETANI, BEGOVI I ALI VIDAIĆ, KOJI JE TEK SADA PRISTUPIO BUNTOVNICIMA.

DOBRO NAM DOŠAO! MLAD SI JOŠ, PA IMAŠ VREMENA SPRATI LJAGU SA SVOG IMENA.

U SARAJEVU JE DOŠLO DO BUNE PROTIV VEZIRA. IZ VISOKOG ZATRAŽE JANJIČARI NOVAC DA SE OPREME ZA RAT. KAPIDŽI-BAŠA SE RAZLJUTI I NAREDI DA SE POHVATAJU I SMAKNU. NATO VISOČANI I SARAJLIJE NAVALE NA VEZIROVE LJUDE, A OVI SE RAZBJEŽAŠE.

NA MOSTOVIMA, KOD DŽAMIJA, JAČIH KUĆA, JOŠ SU SE OPIRALI, ALI IH JE BILO PREMALO I OSTATAK SE POVUČE U TVRĐAVU. NAŠI ĆE IH OPSJEDATI DOK SE VEZIR NE PREDA. U TVRĐAVI NEMA HRANE, A POMOĆI NIOTKUD.

TAJ OSMANLIJSKI PAS DOSTA SE NALIZAO NAŠE KRVI.

ČUDIM SE DA KIAJA NIJE DOBIO NIKAKVE VIJESTI O TOME, A JOŠ IMA I PRISTAŠA U VOJSCI.

ZAR MISLIŠ DA ĆE SE USUDITI DOĆI MU U POMOĆ? TAKO MI OBRAZA, MI ĆEMO IH ZAUSTAVITI.

UTO SE POJAVE KIAJA, HUSEIN I MEMIĆ-AGA.

ZLE GLASE VAM NOSIM. SARAJLIJE I RASTJERANI JANJIČARI POBUNIŠE LJUDE PROTIV VEZIRA I TA FUKARA GA SAD OPSIJEDA.

TO SVE ZNAMO.

VEZIR ME POZIVA U POMOĆ.

POĐI!

A VI, BOŠNJACI?

MI OSTAJEMO OVDJE!

JA SAM VAŠ ZAPOVJEDNIK.

KAD SMO MI, BEGOVI I KAPETANI, IŠLI NA VOJNU, BILI SU NAM ZAPOVJEDNICI NAŠI ALAJ-BEZI, A TI SI VEZIROV KIAJA, TI NAMA NE MOŽEŠ ZAPOVIJEDATI.

NE!

DAKLE, NEĆETE VIŠE SLUŠATI MOJE ZAPOVIJEDI?

ZMAJ OD BOSNE ŽELJKO LORDANIĆ po romanu JOSIPA EUGENA TOMIĆA

DA SU VEZIROVE SLUGE PUSTILE NA MIRU LJUDE, ONI BI SE RAZIŠLI. SILOVITI VEZIROV KAPIDŽI-BAŠA HTIO JE OKRUTNOŠĆU STVORITI RED, A RODILA SE BUNA KOJU VEZIR NE MOŽE SAVLADATI...

HOĆE AKO MI VI POMOGNETE.

JA SAM NEPRIJATELJ RUSA JER NAS ONI HOĆE ZATRTI. MI SMO SE DIGLI NA SULTANOV POZIV, A NJEGOV PODANIK, MILOŠ, USKRAĆUJE NAM DA PREĐEMO DRINU. ZAR NISU ZNALI U ISTAMBULU DA MILOŠ JEDVA ČEKA NA MIG MOSKOVSKOG CARA. SRAMOTA JE ŠTO SAD ČEKAMO, A NA VEZIROV SMO SE POZIV OVDJE SKUPILI.

DO TOG VEZIRA NIJE MI STALO, NITI GA IMAM VOLJE SPASAVATI. U BOSNI ON IMA MALO PRIJATELJA, A NEPRIJATELJI JEDVA ČEKAJU DA MU SE OSVETE, A ONI SU TAKO JAKI DA GA SAD NI SULTAN NE MOŽE SPASITI. RADIJE MU SAVJETUJ DA IZMOLI SLOBODAN ODLAZAK. TAKO ĆE BAR GLAVU SPASITI.

EVALA TI, AFERIM, KAPETANE!

UHVATI SE U NAŠE KOLO, HUSEINE! EVO TI DESNICA!

U KOLU GDJE SI TI-MENI NEMA MJESTA. OD BOŠNJAKA TI SI PRVI PRUŽIO RUKU VEZIRU I PRVI SI GA OPET OSTAVIO. ZAR TAKO RADE POŠTENI LJUDI?

ČUVŠI TRPKE RIJEČI HUSEINOVE, ALI POTEŽE SABLJU.

NE VALJA TAKO! SRAMOTA BI BILO PRED VOJSKOM DA JOJ SE VOĐE KOLJU KAO DINDUŠMANI.

MIRUJTE! JOŠ BI SE I ČETE MOGLE MEĐU SOBOM POBITI RADI SVOJIH VOĐA.

OSVETIT ĆU MU SE.

VIJEST O SARAJEVSKOM DOGAĐAJU RAŠIRILA SE PO LOGORU I SVI SU SE VESELILI NEVOLJI U KOJU JE UPAO VEZIR ABDURAHIM.

OD BIJELJINE DOJURI NA KONJU SARAJEVSKI AGA SA ŠESTORICOM KONJANIKA.

SARAJEVO JE NAŠE! ABDURAHIM NE SJEDI VIŠE U NJEMU!

KAD MU JE IZGINUO VEĆI DIO VOJNIKA, PREDAO SE. PRVO GA HTJEDOŠE POGUBITI, ALI STARIJI I ISKUSNIJI, NE ŽELJEVŠI DALJE SUKOBE, PUSTILI GA IZ TVRĐAVE I ON KRENU OVAMO.

ČETOVOĐE SE SASTANU I DOGOVORE DA SE ODMAH RAZIĐU, JER SU ZNALI DA BI SULTAN, KAD BI S NJIHOVOM POMOĆI ODBIO RUSE, ODMAH ZATIM NA NJIH NAVALIO DA IH POKORI. ZATO POŽURIŠE KUĆI PRIJE NEGO VEZIR STIGNE.

TRIDESET TISUĆA BORACA IMA SADA SULTAN MANJE ZA OBRANU VJERE PROROKOVE, A TOME SU KRIVI LAKOUMNI DIVAN I NESPRETNE MU SLUGE.

TO JE BILA POSLJEDNJA DOBROVOLJAČKA VOJSKA KOJU SU BOŠNJACI ZA SULTANA SAKUPILI.

ZMAJ OD BOSNE ŽELJKO LORDANIĆ po romanu JOSIPA EUGENA TOMIĆA

ALI-PAŠA VIDAIĆ POĐE SA RUSTEM-BEGOM ALTOMANOVIĆEM I NJEGOVIM SINOVIMA AHMETOM I JUSUFOM DA PROVEDE NEKO VRIJEME U NJIHOVOM DOMU.

DRUGI DAN DOJAŠE HUSEIN DO KULE RUSTEM-BEGA.

JE LI KOD KUĆE RUSTEM-BEG?

DA, ALI-PAŠA VIDAIĆ MU JE U GOSTIMA.

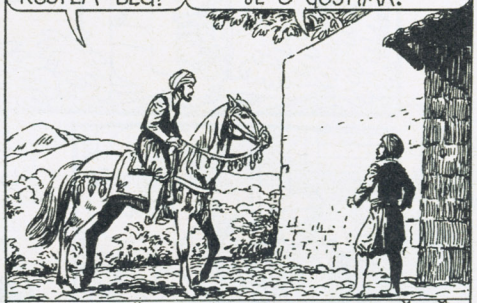

HUSEIN JE DOŠAO DA ISPROSI MEJRU, ALI ČUVŠI DA JE OVDJE VIDAIĆ, OKRENE KONJA I ODE.

JAO MENI, JADNOJ! ODE A DA ME VIDIO NIJE. MOJ SE HUSO LJUTI ILI NE MARI ZA ME.

NE LJUTI SE ON. SIGURNO JE DOŠAO DA TE ISPROSI, ALI KAD JE ČUO DA TI BABO IMA GOSTE, NIJE HTIO DA I DRUGI TO SAZNAJU.

MEJRA JE SUZNIM OKOM GLEDALA ZA SVOJIM DRAGIM DOK GA JE MOGLA POGLEDOM DOSIZATI.

MEJRINA BRAĆA I ALI-PAŠA TAKOĐER SIĐU U BAŠĆU DA VIDE HUSEINOVU ČETU.

JE LI TO MEJRA?

HAJDEMO DRAGA! MOTRE NAS.

OD TOG ČASA ZALJUBI SE ALI-PAŠA I SVE MU SE MISLI I ŽELJE OKO NJE VRTE. NO, ZALUD JE OBILAZIO BAŠTOM I GLEDAO NA NJENE PROZORE. ONA SE NE POKAZA.

JEDNOG DANA SRETNE ALI-PAŠA JURKU.

PREDAJ OVU KITU CVIJEĆA MEJRI I KAŽI JOJ NEKA SE NE KRIJE PREDA MNOM. DRAŽA MI JE OD OČIJU, VOLIM JE VIŠE NEGO ŽIVOT SVOJ.

MEJRA VEĆ LJUBI DRUGOGA.

MEJRA JE ČULA ZA NJIHOV RAZGOVOR.

DOBRO SI URADILA. SAD ĆE SIGURNO OTIĆI. IONAKO JE NA PUTU MENI I HUSEINU.

ALI JE BIO SVE TUROBNIJI, KAD GA UPITAŠE ZA RAZLOG, ISPRIČA AHMETU I JUSUFU TAJNU SVOGA SRCA I RAZGOVOR S JURKOM.

TO SU DJETINJARIJE MLADE DJEVOJKE. KAD JE BILA KOD TETE U GRADAČCU, ZAGLEDALA SE U HUSEINA I SAD MISLI DA JOJ NEMA ŽIVOTA BEZ NJEGA.

DAKLE, ON JE TAJ! MOJ DUŠMANIN KOJI ME MRZI I PREZIRE.

ZAR TE BRINE HIR DJETETA? NJOJ JE TEK SEDAMNAEST GODINA. PROĆI ĆE JE TO ČIM SE UDA.

NJEMU NEK OSTANE LJUBAV, MENI OSVETA.

ALI-PAŠA ODE RAVNO K RUSTEM-BEGU I BEZ OKOLIŠANJA ZAPROSI MEJRU.

NE MOGU SI ŽELJETI MILIJEGA ZETA. RADO TI DAJEM KĆER. BUDI SRETAN S NJOM.

NASTAVLJA SE...

Dennis the Menace

T.M.

By Hank Ketcham

Obostrano zadovoljstvo

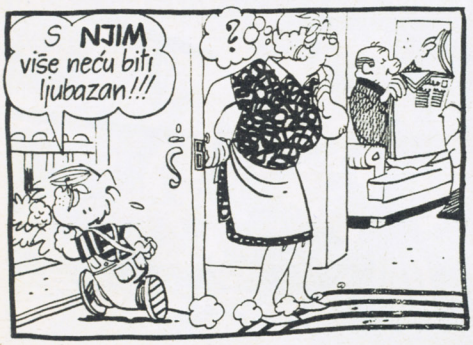

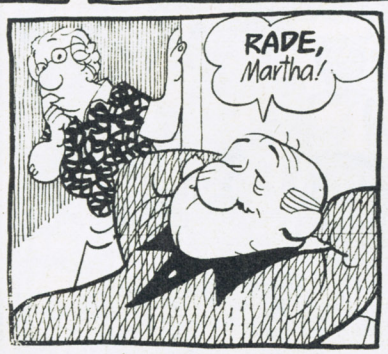

SALOMON

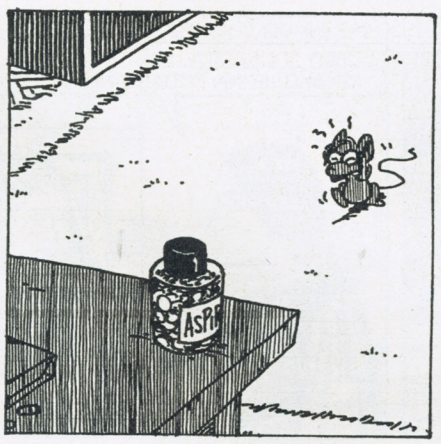

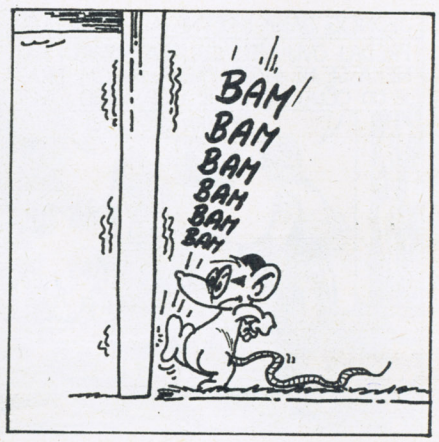

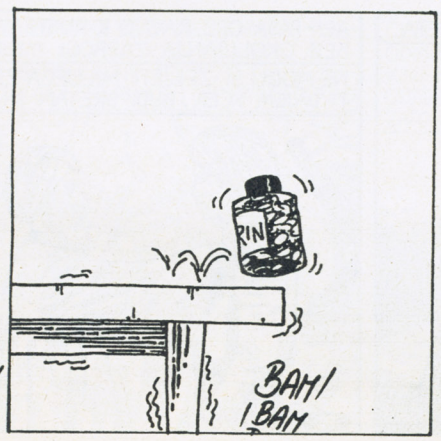

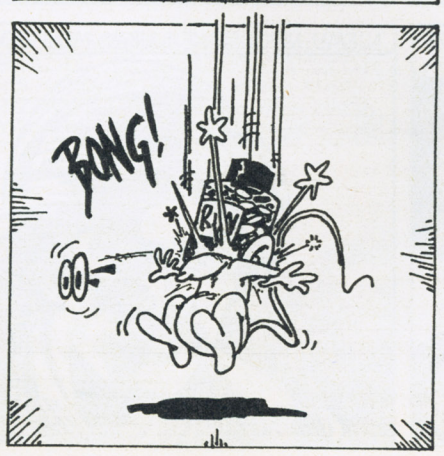

DARKO MACAN

PATULJAK NOSKO

SCENARIJ: *NORBERT NEUGEBAUER* **CRTEŽ:** *WALTER NEUGEBAUER*

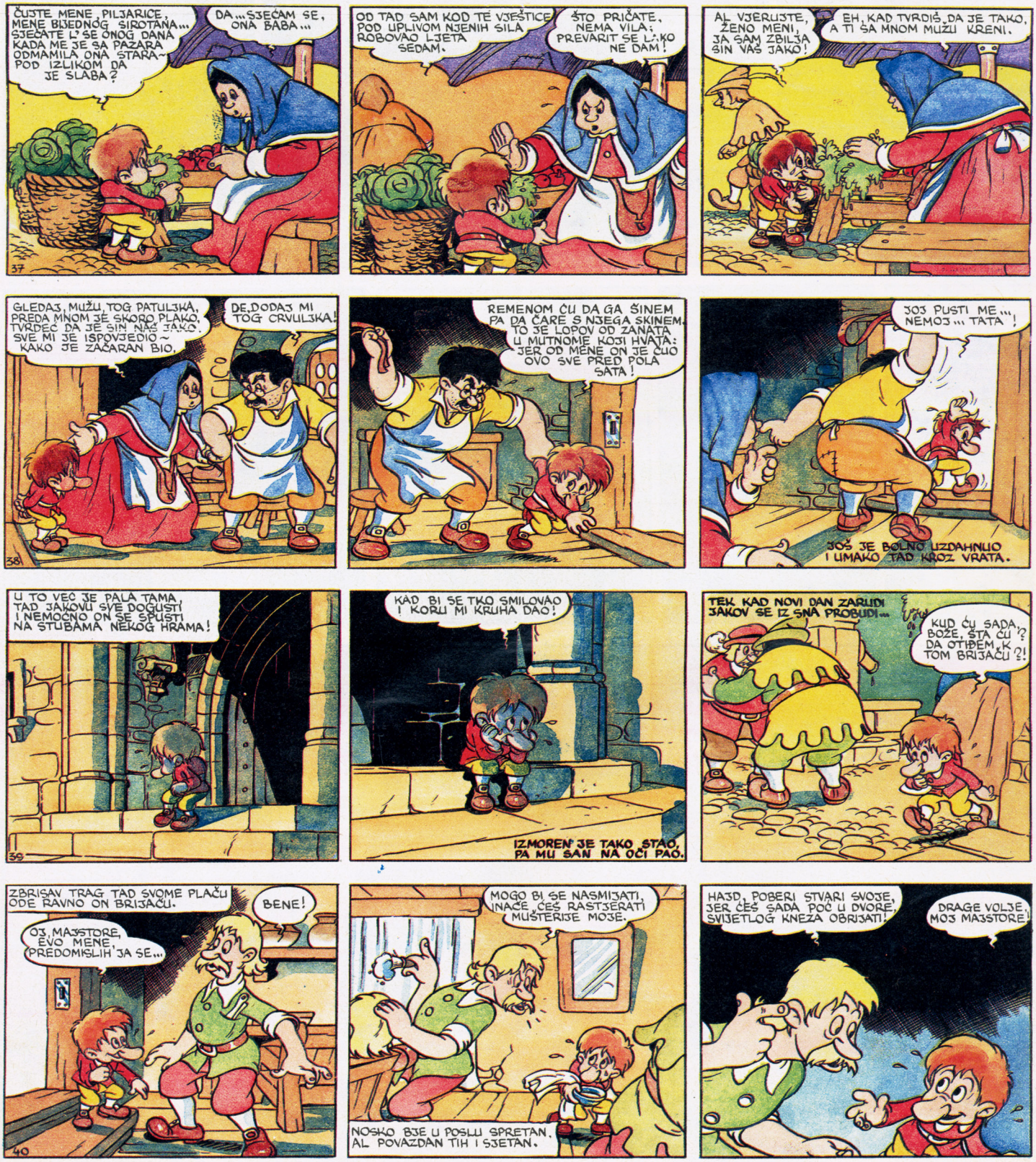

BLAW BLAW
BLAW
BLAW
BLAW

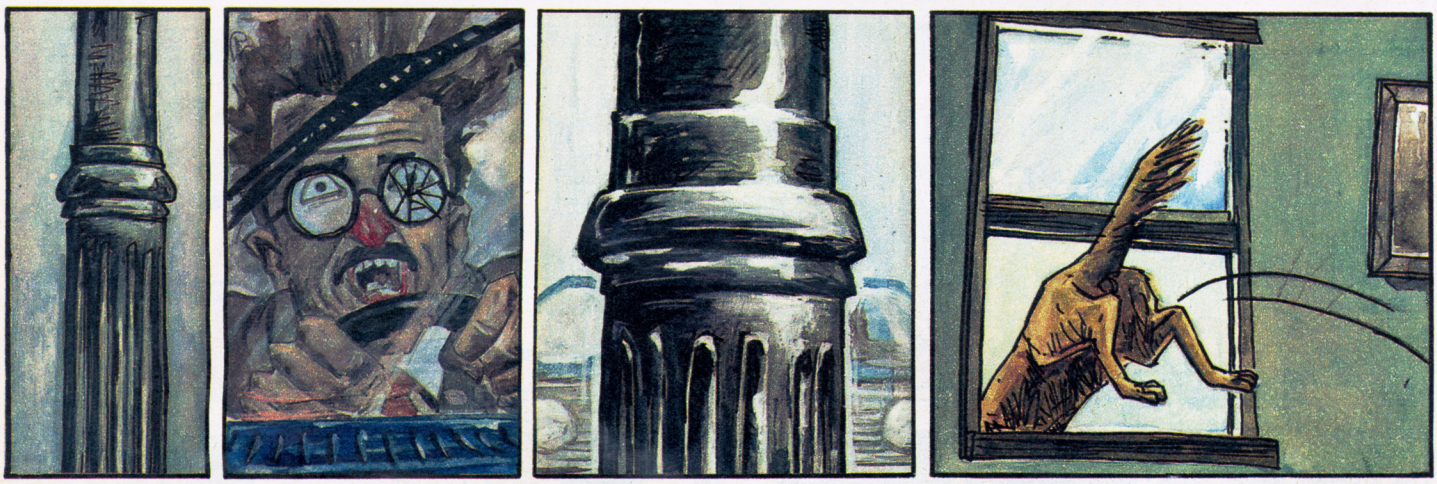

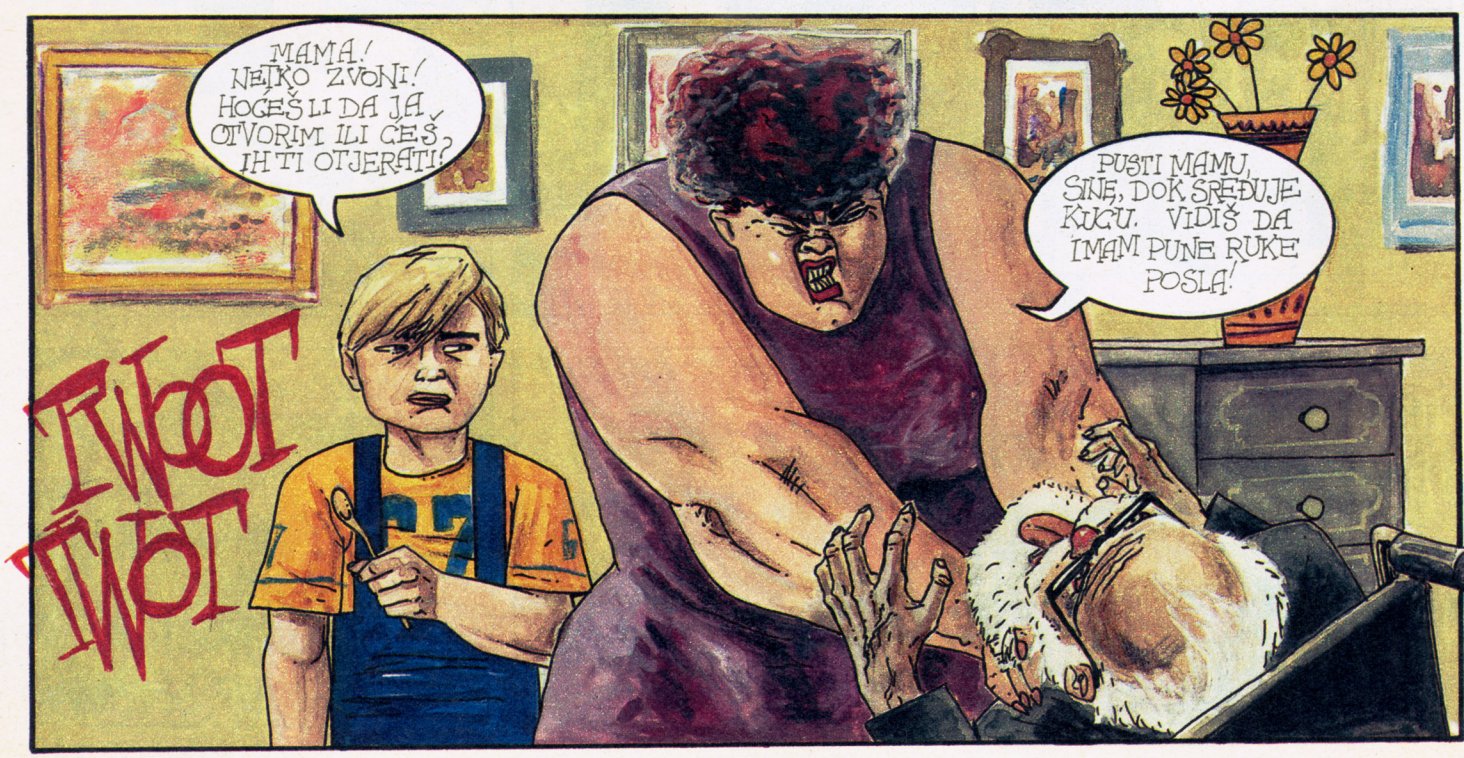
MAMA! NEKO ZVONI! HOĆEŠ LI DA JA OTVORIM ILI ĆEŠ IH TI OTJERATI?
PUSTI MAMU, SINE, DOK SREĐUJE KUĆU. VIDIŠ DA IMAM PUNE RUKE POSLA!
TWOT TWOT

POLICIJA! RUKE U VIS! MIČI MI SE KLINJO, DOK SAM NA ZADATKU!
NE BRINI TONI! VIDIŠ KOLIKA JE, OVU NEĆEŠ PROMAŠITI!
OPET SUSJEDA STRAHINČICA. SAMO ONA MOŽE BITI TOLIKO DOSADNA!

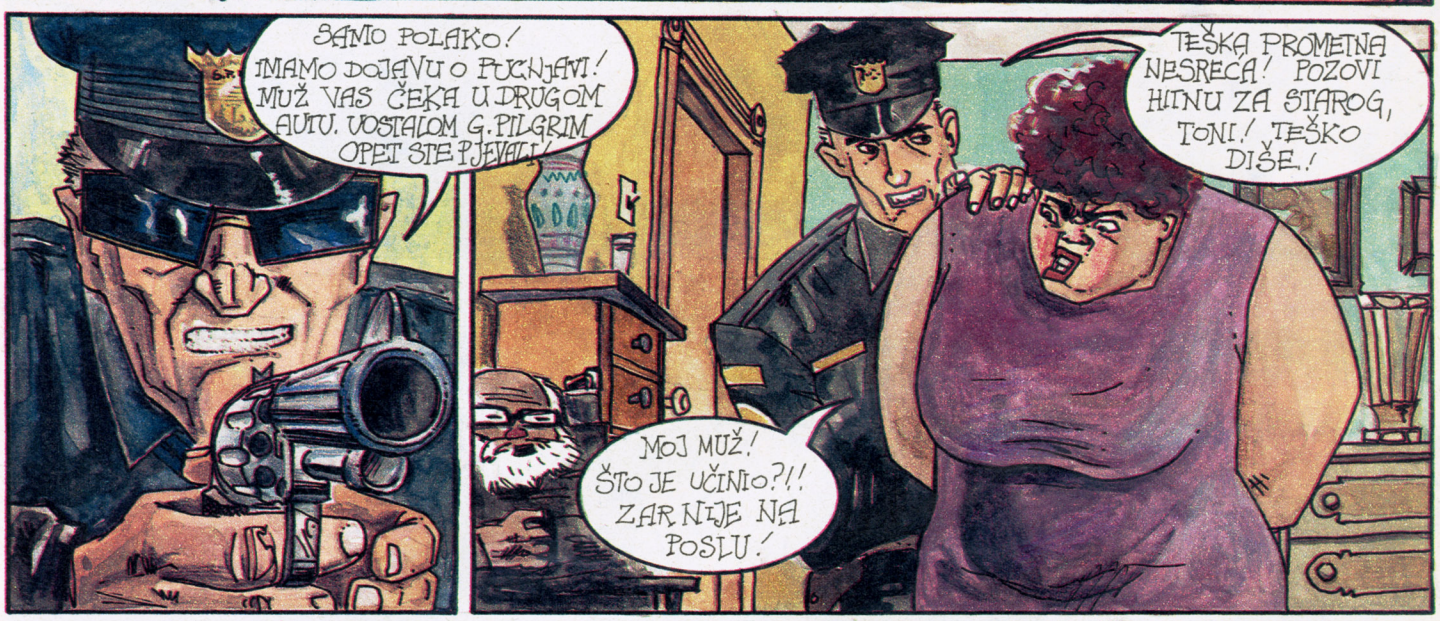
SAMO POLAKO! IMAMO DOJAVU O PUCNJAVI! MUŽ VAS ČEKA U DRUGOM AUTU. USTALOM G. PILGRIM OPET SIE PJEVALI!
TEŠKA PROMETNA NESREĆA! POZOVI HITNU ZA STAROG, TONI! TEŠKO DIŠE!
MOJ MUŽ! ŠTO JE UČINIO?!! ZAR NIJE NA POSLU!

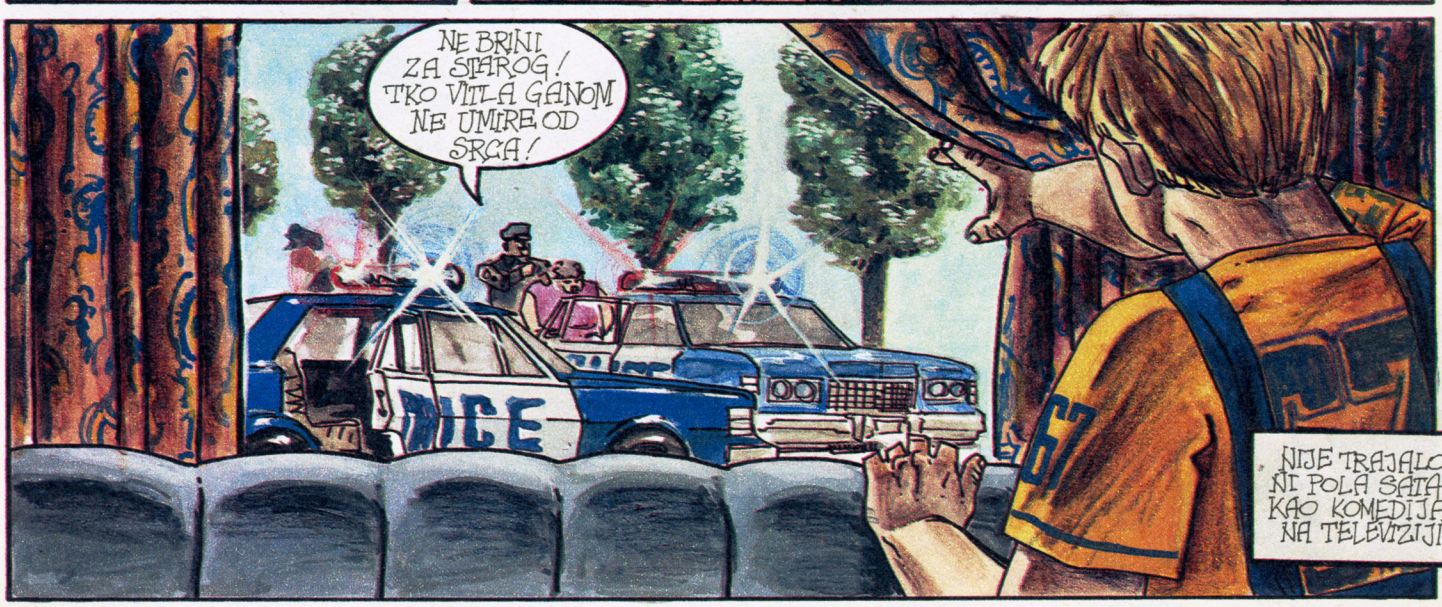
NE BRINI ZA STAROG! TKO VITLA GANOM NE UMIRE OD SRCA!
NIJE TRAJALO NI POLA SATA. KAO KOMEDIJA NA TELEVIZIJI.

KOLIKO PUTA SAM SANJAO DA SAM KOD KUĆE SAM.
No JUICE
A SAD NAPOKON JESAM I NE ZNAM ŠTO DA RADIM!
ZNAM ŠTO ĆU! NAPRAVIT ĆU SVOJU GALAMU!
HALO, KIKI! OKUPI DRUŠTVO PA SE DOKOTRLJAJTE DO MENE! DA,... DA.. / ZAKLJUČAN SAM MORAT ĆETE KROZ PROZOR!
PUŠTAJ! TO JASTUK IDE MENI!!!
KIKI ĆE ZAKASNITI! MORA NAHRANITI MAČKU
JEDAN SA MNOM NA PEČENJE KOKICA!
BRZO! VEČERAS JE CRONENBERGOV CIKLUS!

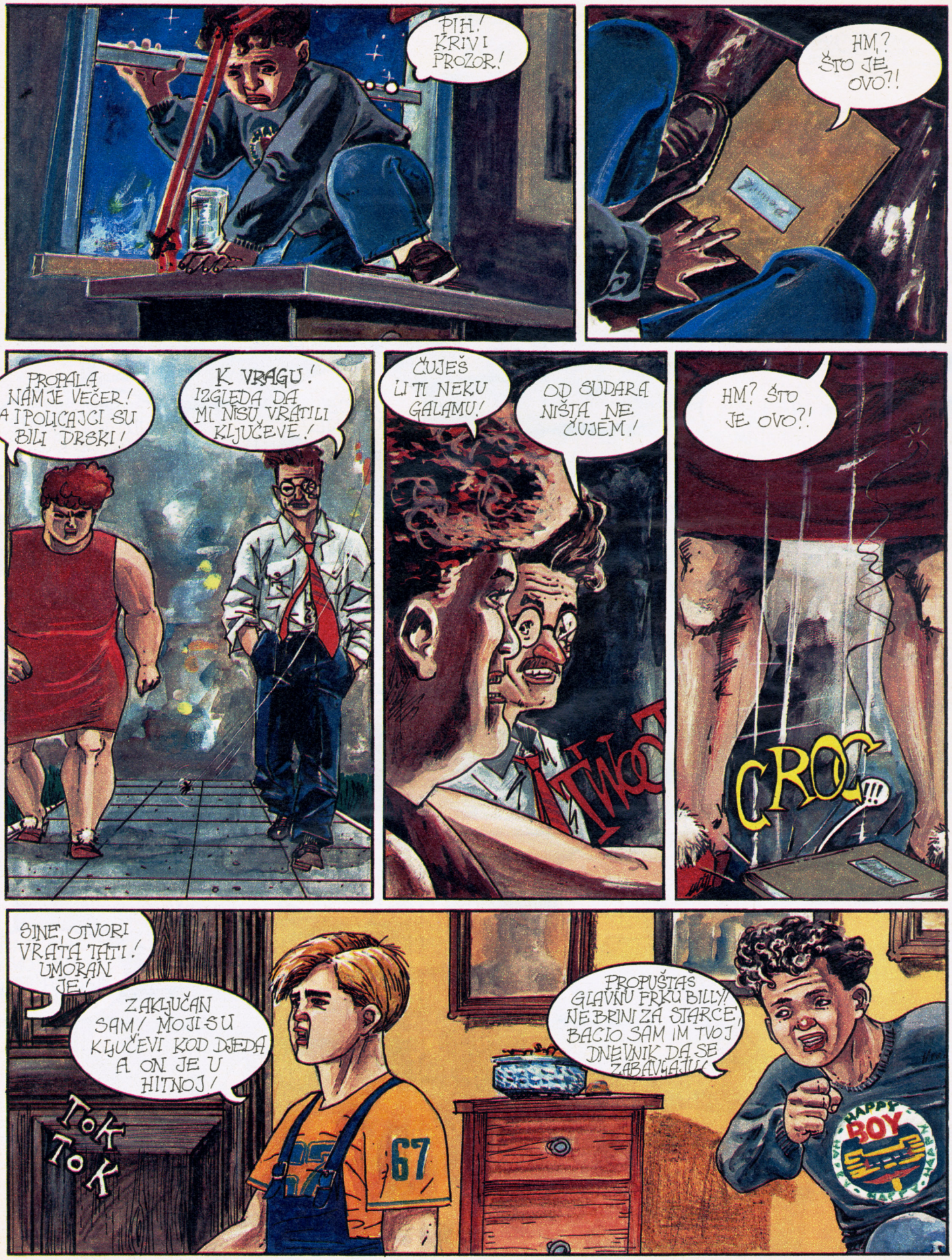
PIH! KRIVI PROZOR!
HM,? ŠTO JE OVO?!
PROPALA NAM JE VEČER! A I POLICAJCI SU BILI DRSKI!
K VRAGU! IZGLEDA DA MI NISU VRATILI KLJUČEVE!
ČUJEŠ LI TI NEKU GALAMU!
OD SUDARA NIŠTA NE ČUJEM!
HM? ŠTO JE OVO?!
CROC!!!
SINE, OTVORI VRATA TATI! UMORAN JE!
ZAKLJUČAN SAM! MOJI SU KLJUČEVI KOD DJEDA A ON JE U HITNOJ!
TOK TOK
PROPUŠTAS GLAVNU FRKU BILLY! NE BRINI ZA STARCE, BACIO SAM IM TVOJ DNEVNIK DA SE ZABAVLJAJU!
HAPPY BOY
67

BAČIO SI ŠIO ?!!!
DNEVNIK! I TAKO JE BIO PUN BRIGA! SAD SAM TE RIJEŠIO SVIH!
ŽUBOVIĆ '92
RIJEŠIO ME?! BACIVŠI STARCIMA?! ARRH!!!
BAH! DOSADNO! BOLJE DA GA DATE MENI DA GA RASTAVLJAM!
EVO, VRUĆE PORCIJE!
SMIRI SE! BILO JE I VRIJEME DA GA SE RIJEŠIŠ! TO JE ZA ĆURICE!
...BRANJE... ...SRANJE... ...SRANJE... ...SRANJE...
UŽAS! KAŽE DA SVOJIM PJEVANJEM PRIVLAČIM PSE!
A ZATO SI ME PRIVUKLA! ŠTO KAŽE ZA MENE?
DA TI TREBA BRNJICA! JER LAJEŠ GLUPOSTI!
TAKVO ŠTO ČUTI OD NJEGA!!! ŠTO KAŽEŠ, DA PROVALIMO VRATA?
IZVOLI, AKO TI SE, PONOVO PLAĆA KAUCIJA!
HMMMM... A DA SE VRATIMO U ZATVOR? TAMO SMO IMALI BAREM KREVETE!
BUDALO!
JMAŠ PRAVO! ČEKAJMO, ONDA, MLJEKARA! TAJ ĆE I PROVALITI ZA NOVAC!
KRAJ

DRAGAŠEVIM STOPAMA

Hrvatski kuglači neprijeporno pripadaju među najuspješnije hrvatske športaše. Pregršt odličja sa svjetskih i europskih prvenstava, što u pojedinačnoj, što u momčadskoj konkurenciji, dokaz su snage. Tajnu nije teško odgonetnuti: rad s podmlatkom najbolji je jamac uspješnosti toga športa.

Kuglački klub »Medveščak-Infosistem« organizirao je školu kuglanja koju vodi gospođa Slavica Pajić. Treninzi su na kuglani u Kranjčevićevoj ulici svakog ponedjeljka i četvrtka od 10 do 15 sati, a sve informacije mogu se dobiti na telefonskom broju 561-846. Zasad kuglanje vrijedno trenira oko 35 do 40 dječaka i djevojčica, a svakog vikenda polaznici škola odmjeravaju snage u međusobnim natjecanjima. Nakon tri do četiri mjeseca slijedi odabir. Poslije šest mjeseci najdarovitiji i najvredniji idu na natjecanje razine grada, regije i Republike. Pokušajte i vi!

VIALLI JE KRIV ZA SVE

Jedan je čovjek označen krivcem za sve nedaće talijanskog nogometa. Čovjek kojemu su »tifosi« s Apeninskog poluotoka vjerovali do neslućenih granica – u očaj je doveo cijelu nogometnu Italiju.

Riječ je o Gianlucciu Vialliu, napadaču »Sampdorie«, koji je u finalu Kupa europskih prvaka promašio tri prilike koje inače pogađa i zatvorenih očiju.

Na nesretnog Viallia okomili su se navijači, novinari, obožavateljice. . .Od zvijezde naslovnih stranica, junaka velikih pobjeda, Vialli se prometnuo u nesretnika.

Dvije godine prije sve se još činilo lijepo. Talijani su trijumfirali u sva tri europska kupa, »Milanu« je pripao Kup prvaka, »Sampdorii« Kup kupova, a »Juventusu« Kup UEFA. Ove godine očekivao se barem približan uspjeh. No, u Kupu UEFA »Torino« je poražen od »Ajaxa«, a u Kupu prvaka »Sampdoria« od »Barcelone«. Prije su otpali »Genoa« »Parma« i »Inter«.

Posvemašnji neuspjeh utjelovio je Gianlucca Vialli nakon promašenih prigoda s londonskog travnjaka. Krik očajnika, ruke na glavi i nevjerica bili su slika koja je Talijanima digla tlak. Uoči nogometnog prvenstva!

BOLEST KLUPE

Nogometna se javnost uzburkala. U početku prošle godine vijest o odlasku u bolnicu bivšega proslavljenog nogometaša i danas uspješnog trenera, Johana Cruijffa, uspaničila je nogometne krugove. Cruijff je doživio srčani infarkt neposredno nakon treninga s igračima »Barcelone«, najbolje momčadi Starog kontinenta. Naslov europskog prvaka osvojila je nedavno na Wembleyu, u finalnoj utakmici s talijanskom Sampdoriom.

Malo je tko pomišljao da će Cruijff uopće ikad moći sjesti na trenersku klupu. Nakon infarkta poznati Nizozemac prebačen je u bolnicu, liječnici su se svesrdno trudili i Cruijff se ipak uspješno oporavio.

Liječnici su ustvrdili da je nikotin jedan od glavnih uzroka infarkta. Johan Cruijff pušio je dvije, pa čak i više kutija cigareta na dan. Snažan organizam pomogao mu je da uspješno prebrodi srčani udar, tako da je i nakon infarkta još imao snage pješice otići do klinike, unatoč jakim bolovima u prsima.

Nakon dva mjeseca, vratio se na klupu ponosa Katalonije, »Barcelone«, s kojom je ubrzo i osvojio naslov španjolskog prvaka. U natjecanju za Kup europskih prvaka, »Barcelona« je nizala pobjede da bi u spomenutomu velikom finalu zgoditkom Cruijffova ljubimca, Roenalda Koemana, osvojila nogometni Mount Everest.

To je ipak hepiend priče o treneru Johanu Cruijffu.

Nažalost, infarkt je već prije u bolnicu poslao i Nijemca Franza Beckenbauera, Rusa Valerija Lobanovskog, Škota Kennya Dalglisha i Nijemca Hannesa Weiswellera.

ISAAC ASIMOV

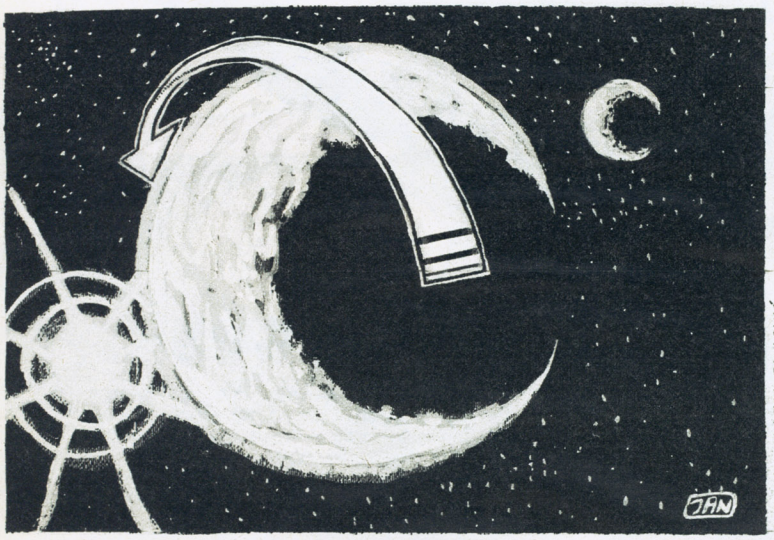

ILUSTRACIJE ANTUN JANKOVIĆ

Isaac Asimov, jedan od najvećih pisaca znanstvene fantastike (SF) i popularnoznanstvenog štiva, rođen je 2. siječnja 1902. godine u ruskom selu Petrovič. Bijeda u carskoj Rusiji nagnala je mnoge stanovnike na to da bolju budućnost potraže u obećanoj zemlji – Americi. Tako su i roditelji tada trogodišnjeg Isaaca emigrirali u Sjedinjene Američke Države, gdje je tata Asimov otvorio trgovinu slatkišima.

Bilo je to doba industrijskog buma i značajnog razvoja tehnologije, pa su još od malih nogu budućeg pisca privlačili znanost i znanstvena fantastika. Postao je jedan od značajnijih članova kluba mladih ljubitelja znanosti i popularnoznanstvenog štiva »Futurians«, u kojemu su bili i drugi budući velikani znanstvenofantastičnog pera – James Blish, Frederik Pohl, Donald Wollheim i drugi. Prvu priču, »Zatočenici Veste«, objavio je 1939. godine u prvom SF-časopisu na svijetu: »Amazing Stories«.

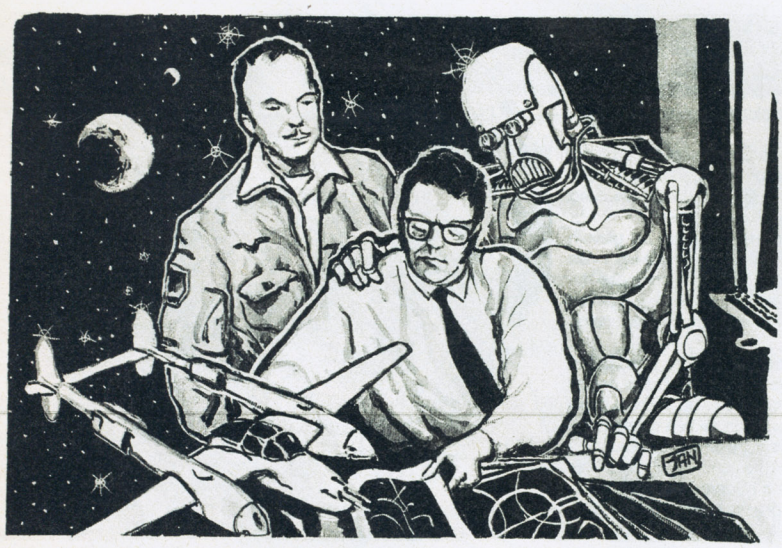

Asimov je diplomirao i doktorirao biokemiju na Sveučilištu Columbia, a rat je proveo u istraživačkim laboratorijima mornaričkog zrakoplovstva, zajedno s Robertom Heinleinom, također slavnim piscem SF-a. Nakon rata postao je profesor na bostonskome medicinskom fakultetu, no 1958. godine odlučuje posvetiti se samo pisanju. Pisao je do posljednjeg daha i objavio nevjerojatan opus od gotovo četiri stotine knjiga. Devet desetina rada posvetio je populariziranju svih znanstvenih područja, približavajući ih ljudima cijeloga svijeta.

Za svoja djela dobio je mnoga priznanja i nagrade. Već su legendarni njegovi zakoni robotike, a briljantna epopeja o svemirskoj »Zadužbini« proglašena je najboljim SF-serijalom svih vremena. Bio je veliki humanist, borio se za očuvanje prirode i napredak *homo sapiensa* kao jedinstvene vrste. Vizionar i pedagog znanosti, jedan je od najprevođenijih i najčitanijih spisatelja svijeta. Dana 6. travnja ove godine Asimov je umro. Ljubitelji njegova djela kažu da veliki bard nije mrtav, nego je samo svoj duh teleportirao, poslao daleko u budućnost o kojoj je sanjao i pisao.

BITAN UVJET

Jack Wiwer se očajan izvukao iz njedara Multivaca. Todd Nemerson, koji je sjedio za pultom, upita:

– Ništa novo?

– Ništa – odgovori Wiwer – ništa, ništa savršeno ništa! I uopće mi nije jasno što se moglo dogoditi.

– On ipak više ne radi.

– Lako je tebi govoriti dok sjediš u naslonjaču.

– Ne govorim, razmišljam.

– On razmišlja! – Wiwer se podrugne.

Nemerson se nervozno uzvrpolji u naslonjaču:

– A zašto ne? Šest brigada kibernetičara juri hodnicima Multivaca već tri dana bez ikakva rezultata. Zašto ne bi netko za promjenu počeo malo i misliti?

– Mislio ti ili ne mislio, ništa se neće promijeniti. Treba naći kvar. Očito je negdje nastao kratki spoj.

– Je li uistinu, sve tako jednostavno, Jack?

– Tko kaže da je jednostavno? Ti znaš koliko je u njemu milijuna ćelija i kontakata!

– Svejedno, nemaš pravo. Da je riječ o releju ili kontaktu, Multivac bi iskoristio rezervne linije, sam bi potražio kvar i obavijestio nas. Nesreća je u tome što Multivac ne samo što ne odgovara na pitanja, nego nam uopće ne može saopćiti što se s njim dogodilo. Ako mu ne pomognemo, u gradovima će nastati panika. Svjetska ekonomika koordinira s Multivacom i svi to dobro znaju.

– Uzgred rečeno, znam i ja. Ali to ne može ništa izmijeniti.

– Treba razmisliti. Nešto nam je promaklo. Pomisli, Jack, posljednjih sto godina najveći umovi kibernetike usavršavaju Multivac. Danas on može gotovo sve, može govoriti i slušati nas. On praktički danas ne zaostaje za ljudskim mozgom. Mi još nismo kadri potpuno odgonetnuti ljudski mozak. Zašto svojatamo prava da potpuno razumijeva Multivacove misli?

– Otišao si predaleko. Još malo pa ćeš reći da je Multivac razumno biće.

– A zašto da ne? – zamisli se Nemerson. – Zašto da ne? Možemo li tvrditi da Multivac nije prešao onu tanku, uvjetnu liniju koja uređaj odvaja od razumna bića? I postoji li uopće ta zamišljena linija? Ako je mozak kvantitativno složeniji od Multivaca, a mi ga neprestano i dalje usavršavamo, u kojoj točki....

Nemerson se zanese i zašuti.

– Čemu sve ovo? – razdraženo upita Wiwer. – Čak ako i pretpostavimo da je Multivac razumno biće, to nam neće pomoći da pronađemo kvar.

– Može nam pomoći, jer možemo mu prići ljudskim mjerilima. Dopusti. Pretpostavimo da te upitaju kolika će biti cijena pšenice sljedeće godine, i ti ne odgovaraš. Zašto nisi odgovorio?

– Zato što ne znam odgovor! A Multivac ga zna. On, a ne ja, ima sve potrebne informacije. Koristeći se njima, može proricati razvojne tendencije u politici, ekonomici, ili naprimjer u meteorologiji. I mi znamo da je on sposoban za to. Nije jednom radio takvo što.

– Dobro. Pretpostavimo onda ovako. Ja sam postavio pitanje, ti znaš odgovor, ali ga ne želiš reći. Zašto? Zato što mi je mozak preopterećen – obrecne se Wiwer – zbog toga što sam izgubio pamćenje. Zato što sam mrtav pijan. Napokon, neka vrag sve odnese, zato što sam slomljen! Upravo to i pokušavamo ustanoviti. Pokušavamo pronaći mjesto na kojemu je nastao kvar. Pokušavamo pronaći nužne uvjete za njegov rad.

– I niste uspjeli. – Nemerson se digne iz naslonjača:

– Slušaj, Jack, na koje pitanje Multivac nije odgovorio?

– Kako da se sjetim? Da potražim snimak?

– Ne treba. Reci, dok radiš s Multivacom, razgovaraš li s njim?

– Tako je predviđeno. To je terapija.

ILUSTRACIJA ALEKSANDAR ŽILJAK

– Da, da, dakako, terapija. Pravimo se da je Multivac razumno biće kako ne bismo proživljavali traumu: ah, uređaj je pametniji od mene! Tako smo od metalnog čudovišta stvorili neku vrstu ocaprijatelja.

– Misli kako hoćeš.

– Ali to je samoobmana, i ti to dobro znaš! Tako složen kompjuter kao Multivac mora govoriti i slušati. Nije dovoljno stavljati u njega pitanja i dobivati odgovore. Na određenoj razini složenosti Multivac se čini razumnim bićem zbog toga što on to zaista i jest. Slušaj, Jack. Postavi meni to posljednje pitanje. Želim osjetiti vlastitu reakciju.

– Nije mi do gluposti – odmahne Wiwer.

– Molim te.

Wiwer je bio očajan i osim toga još mrtav-umoran. Inače, nikad ne bi pristao na to. Pravio se kao da stavlja program u Multivac, i počeo govoriti, kao što je činio uvijek u takvim trenucima. Rekao je svoje mišljenje o smetnjama u poljoprivredi, spomenuo novu razinu struje, mrlje na Suncu...

U početku je govorio neprirodno, ali postupno se oslobodio, jer bio je naviknut na to, i nakraju, kad je sve bilo gotovo, samo što nije potapšao Todda Nemersona po prsima, zaželjevši mu uspješan posao.

No, dobro – završio je. – Obradi informaciju i brzo daj odgovor.

Nekoliko je sekundi Jack Wiwer stajao, dišući duboko, ponovo proživljavajući uzbuđenje i osjećaj vlasti nad najvećim i najsloženijim djelom ljudskih ruku i ljudskog razuma. Zatim se trgnuo i smušeno promrmljao:

– Eto, to je sve....

– Mislim da sam shvatio – reče Nemerson – zašto ja na mjestu Multivaca ne bih odgovorio. Jack, očisti Multivac. Zamoli sve da izađu iz njega. A zatim ga programiraj ponovo. Ja ću govoriti.

Wiwer sliježe ramenima i okrene se prema komandnom pultu Multivaca. Njegovi brojčanici bili su tamni kao i ugasle lampe. Po njegovu naređenju, brigade kibernetičara jedna su za drugom napustile uređaj.

Zatim, uzdahnuvši, uključi uređaj za programiranje. Posljednjih dana dvanaestak je puta bezuspješno pokušavao uključiti Multivac. Sad su svjetla na komandnom pultu zatreperila. Negdje daleko bit će o tome obaviješteni korespondenti i svi će znati za novi pokušaj. Ljudi u cijelom svijetu, koji toliko ovise o Multivacu, zaustavit će disanje.

Dok je Wiwer programirao, Nemerson počne razgovor. Govorio je polako, nastojeći sjetiti se Wiwerovih riječi i čekajući odlučan trenutak u kojemu će pronaći nužan uvjet za rad kompjutera.

Wiwer je završio. U Nemersonovu se glasu jasno osjetilo uzbuđenje. Rekao je:

– Dobro, Multivac. Obradi informaciju i odgovori. – Napravio je kratku stanku i dodao riječi koje su bile bitan uvjet rada kompjutera:

– Molim te!

Istoga trenutka uključili su se svi Multivacovi releji i kontakti.

Ništa začuđujuće.

I uređaj može imati osjećaje – kad prestane biti uređaj.

Prevela
Jadranka Vrbnjak-Ferenčak

(Objavljeno prema dogovoru s GPA München)

C R V E N I

IDEJA JE PROVEDENA U DJELO 1863, KADA DUNANT I ČETIRI ŽENEVLJANINA OSNIVAJU MEĐUNARODNI ODBOR ZA POMOĆ RANJENIMA (BUDUĆI MOCK) OBRAZUJU SE PRVA DRUŠTVA

1864. GODINE, JEDNO DIPLOMATSKO VIJEĆE PRIHVAĆA PRVU „ŽENEVSKU KONVENCIJU ZA POBOLJŠANJE POLOŽAJA RANJENIH VOJNIKA U RATU"

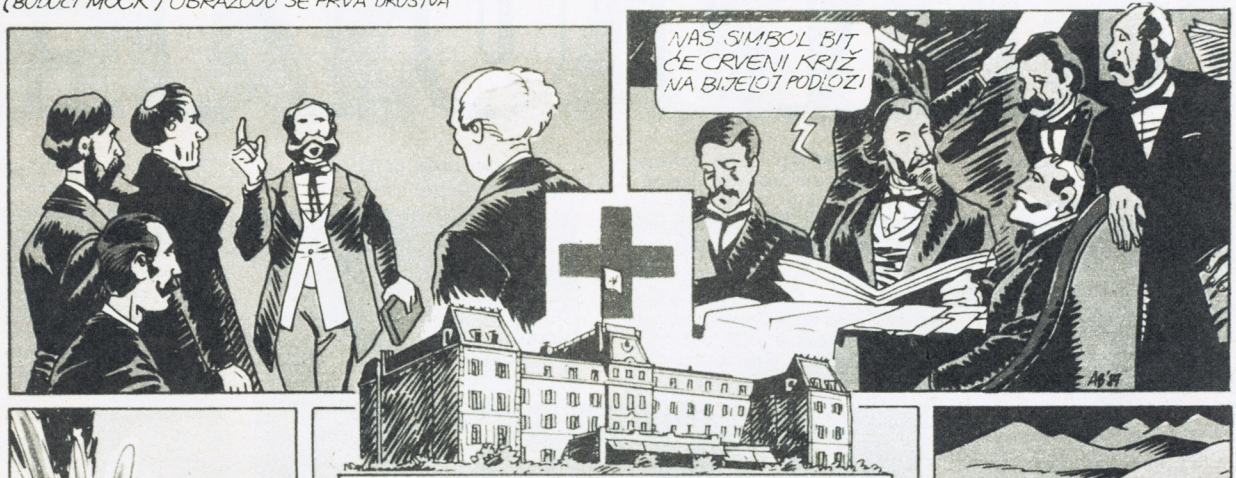

DANAS POSTOJE 4 ŽENEVSKE KONVENCIJE KOJE ŠTITE :

RANJENE I BOLESNE NA KOPNU

RANJENE, BOLESNE I STRADALE NA MORU

RATNE ZAROBLJENIKE

CIVILE ZA VRIJEME RATA .

I DVA DODATNA DOKUMENTA : PROTOKOLI

STO SE TIČE MEĐUNARODNOG ODBORA CRVENOG KRIŽA (MOCK) KOJI JE JAKO RAZVIO DJELATNOST, NJEGOVA POSEBNOST OSTAJE POMOĆ ŽRTVAMA ORUŽANIH SUKOBA

MATERIJALNA I ZDRAVSTVENA POMOĆ CIVILNOM STANOVNIŠTVU

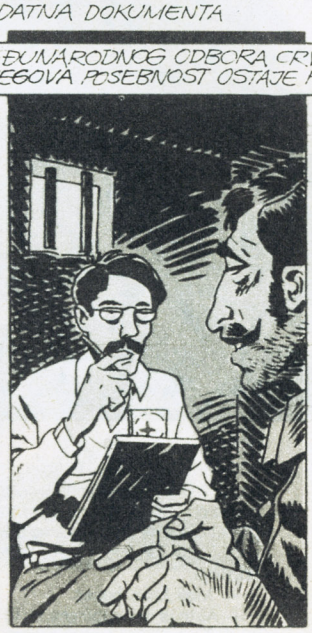

POSJET RATNIM ZAROBLJENICIMA I POLITIČKIM ZATVORENICIMA

RAZMJENA PORODIČNIH PORUKA I PORODIČNI SUSRETI

ŠIRENJE PRIMJENE PRAVILA KONVENCIJA I NAČELA CRVENOG KRIŽA I CRVENOG POLUMJESECA.

K R Ž

DANAS IMA BLIZU 150 DRUŠTAVA CRVENOG KRIŽA I CRVENOG POLUMJESECA U POJEDINIM DRŽAVAMA UVIJEK AKTIVNA U VRIJEME SUKOBA, ONA SU U MEĐUVREMENU PROŠIRILA SVOJU DJELATNOST I NA VRIJEME MIRA .... NA PRIMJER:

ZA 600 TALENATA VIŠE

Pljačkaš hrama u Jeruzalemu čeka da ga konj dokrajči kopitima. To je vojskovođa Heliodor, junak freske trojice slikara. Najpoznatiji je među njima Rafael, velikan koji je slabo crtao samo konje.

Tema ove freske manje je poznata, a njezin glavni slikar jedan je od trojice najvećih slikara renesanse Raffaelo Santi (preostala su dvojica Michelangelo Buonarroti i Leonardo da Vinci). Rođen je u Urbinu 1483, a umro u Rimu 1520, mlad i na vrhuncu slave. Ta slava, unatoč svim mijenama ukusa, nije sustala sve do naših dana – ne opravdavši ime po kojemu je poznat. Rafael, naime, na hebrejskom znači »Bog liječi«.

Njegovoj smrti prethodila je boležljivost u kojoj su pokušavali naći razlog za način na koji je Rafael slikao, njegovu uzvišenost i smirenost. Doduše, na ovoj freski nije baš sve dostojanstveno i mirno kao na drugim visokorenesansnim Rafaelovim djelima, a tome je isključivi uzrok suslikar Giulio Romano, koji je tvorac desne skupine; sva u gibanju, uskovitlana, dramski napeta.

U Rafaelovo doba na autorstvo gledalo se drukčije nego danas. Naime, dugo je trebalo da se slikaru prizna pravo potpisa pod vlastito djelo, a još duže da se uvidi kako je riječ o umjetnosti za koju je potreban dar. Dakako, renesansa je posve svjesna koje je pravo značenje umjetnika-pojedinca, ali nije sitničava pri stvaranju pojedinačnih djela. Čest je primjer da slike slika cijela radionica, a sve nose potpis utemeljivača radionice, ili da se na nekomu velikom poslu okupi nekoliko majstora. Tako su i ovu fresku slikala trojica (zamislite koliko su samo zadali posla budućim proučavateljima, koji su silom nastojali dokučiti čija je ruka vukla koji potez). No, i ona druga, manje cijenjena dvojica, ipak su među velikim slikarima renesanse. U doba kad je trojac slikao (1511-1512), nekoliko prostorija dalje radio je i Michelangelo. No, on je bio posve drukčije prirode: potjerao je sve pomagače i vatikansku Sikstinsku kapelu oslikao sâm, ležeći na leđima i slikajući strop dugačak 40, a širok 13 metara.

Michelangelo je radio za papu Julija II. Na Rafaelovoj slici to je onaj starac sijede brade u lijevom dijelu slike, na nosiljci; nezainteresirano, mirno i spokojno promatra gužvu. Heliodor je ratnik s desne strane, koji leži čekajući da ga kopitima dotuče propet konj i da ga počnu bičevati mladići koji trče prema njemu. Zašto? O tome govori jedno poglavlje u starozavjetnoj drugoj knjizi o Makabejcima. Židovska država priznaje gospodstvo kraljevske loze Seleukovića. Malo povijesno podsjećanje: Aleksandar Makedonski osvojio je sav poznati svijet, a nakon njegove rane smrti golemo carstvo raspalo se na tri dijela. Svakomu se na čelo stavio neki njegov general – naš je današnji pojam vojna diktatura – a srednjim je zavladao prvi Seleuk. On nema dovoljno novca, pa šalje vojskovođu Heliodora da opljačka hram u Jeruzalemu.

Naslućujete, Židovi baš nisu bili voljni otrpjeti pljačkaša. Najprije je vrhovni svećenik Onija pokušao objasniti da je blago vlasništvo udovica i siročadi, a hram ga čuva, posve kao današnje banke. Drugo, i nema ga toliko koliko su tvrdili ljudi koji su kralja nagovorili na otimačinu. Tek 400 talenata srebra i 200 talenata zlata. Svota, rekao bi sir Oliver, prava sitnica. Jedan talent teži samo 34,2 kilograma. Dakle, znatiželjni, olovke u ruke i računajte.

No, nije Heliodor bio baš takav da bi ga ganula siročad i udovice. Došao je pred riznicu. Uto se »ukaza Gospodar duhova« i pred očima »se pojavi konj s prekrasnim sedlom, a na njem strašan jahač: žestoko se propinjući, konj je udarao Heliodora prednjim kopitima«. Slika pokazuje baš taj trenutak. U sredini svećenik moli da Bog sačuva hram i ne dopusti oskvrnuće. S lijeve je strane mirna skupina, osim dvojice dječaka koji se penju na stup i tjeraju promatrača da obrati pažnju na oborenog Heliodora. Posve neočekivano za kompoziciju, na ovoj slici sredina je prazna, a radnja se zbiva u desnomu, donjem kutu.

Valja se vratiti Bibliji. Židovi su odmah shvatili da ne bi bilo dobro da Heliodor strada. Stoga je svećenik Onija zamolio Boga da spasi toga čovjeka. Spašeni Heliodor sprijateljio se potom sa Židovima i sâm je prinio žrtve, a riznica je čekala drugog pljačkaša.

I povijest poznaje sve spomenute likove. Kad se Heliodor vratio svom kralju Seleuku IV. Filopatoru, ubio ga je. Na prijestolje je stupio Antioh IV. Epifan, i toliko je tlačio Židove da su digli ustanak pod vodstvom Jude Makabejca (o ustanku su napisane dvije biblijske knjige, a u drugoj je priča o Heliodoru). Veliki svećenik Onija (onaj koji se moli u središnjem dijelu slike) imao je brata Jasona, koji je također veliki svećenik, ali na strani Grka. Posljedica, novi veliki svećenik Menelaj daje ubiti Oniju!

Prema nekim mišljenjima, konj na ovoj slici nije lijepo naslikan, ili barem ne dovoljno lijepo, onako kako se to očekivalo od Rafaela. Razlog je jednostavan. Rafael baš nije bio stručnjak za risanje konja. Ostalo je majstorski izvedeno. Suvremenici su bili iznenađeni kako je Rafael uspio »ispričati« cijelu priču i kako se – danas bismo rekli, kao na filmu – odvija radnja. Budući da su poznavali sadržaj, morali su samo pratiti kako ga je iznio slikarski velikan Rafael. U skladu sa svojim stilom, naime, uvijek ostavljajući gledateljima da sami dopričaju priču, on je samo naznačio što će se dogoditi. Konj je napao Heliodora, ali prizor je zaustavljen prije napada. Zamislimo što se događalo poslije!

ŽELJKO KLIMENT

Rafael (1483-1520)
s **G**iuliom **R**omanom i **G**iovanniem da **U**dinom
IZGON HELIODORA IZ HRAMA
(freska, Vatikan, Stanza di Eliodoro)

TOMA LAVLJEG SRCA

Pred Osmanlijama svaki je Hrvat morao biti vojnik, a svaki vojnik junak. Tako i kod Siska: ban Toma Erdödy presjekao je lijevo neprijateljsko krilo, a zatim su ostale kršćanske čete dokrajčile osmanlijske snage. U bitki kod Siska poginulo je više od 8000 Turaka.

Nekoliko sati pred odlučnu bitku, 22. lipnja 1593, u šatoru kraj Novigrada, kaštela Erdödyevih, zasjedalo je zapovjedništvo kršćanske vojske. Stanje je bilo teško: Sisak, okružen Hasan-pašinim moćnim snagama, jedva je odolijevao. Sa svih strana stizale su vijesti o grabežu turskih konjaničkih odreda.

Ako padne Sisak, Hrvatske će nestati!

Carski komesar, pukovnik Ruprecht Eggenberg oklijevao je do posljednjeg trenutka. Činilo mu se najboljim da jača izvidnica samo osmotri položaj sisačke tvrđe, pa da se vrati u Novigrad. Hrvatski ban Toma Bakač-Erdödy, naprotiv, dobro je znao da nema vremena za čekanje. Spreman za ljuti boj, u sjajnom oklopu i sa širokom sabljom koja je smrvila Turke u mnogim okršajima, resko je prekinuo Eggenburgovo promišljanje:

– Nemojmo stajati, jer ako branitelji Siska ne dobiju odmah pomoć, tvrđa će pasti. A i našoj vojsci može se dogoditi da je Turci na prepad iznenade i potuku!

Usred dogovora stigao je glasnik iz opkoljenoga grada i izvijestio da neprijatelj s podignutog nasipa ruši kulu kod Save, a priprema se i juriš pješadije. »Ne dođe li pomoć danas, sutra će Sisak pasti!« – zavapio je izmoreni branitelj.

Na te riječi vojskovođe ustadoše uz ratoborne poklike. Sve su se kršćanske čete stale svrstavati u tri bojna reda. Na čelu, kao ubojita oštrica, hrvatski su banderiji pod vodstvom bana Erdödya. Iza hrvatskog bana stali su Auerspergovi karlovački arkebuziri i konjanici. Straga se, pak, postavio pukovnik Eggenberg s elitnom carskom pukovnijom. Mrki uskoci u šarenim nošnjama, šleski strijelci, slavonski krajišnici, kranjski i koruški konjanici i mušketiri upotpunili su redove vojske koja je imala oko pet tisuća odlučnih i za boj spremnih ljudi. Na protivničkoj strani, uz neopisivu graju, svrstala se duga linija Turaka predvođenih begovima, pašama i spahijama u sjajnim odorama, iskićenima zlatom i srebrom.

Na Hasan-pašin znak pokrene se val turskog konjaništva. Najbolji jurišni odred uz divlju je kriku krenuo u napad!

Godine 1592. i 1593. hrvatsko kraljevstvo vodilo je odlučne bitke za opstanak. Iz dana u dan na njegovom se tlu odvijao krvavi ratni vrtlog. Nošeni svetom srdžbom zbog opakog neprijatelja koji je haračio i palio, odvodio u roblje na desetke tisuća ljudi, žena i djece, Hrvati su malim snagama i neizmjernom hrabrošću branili svoje domove. Osmanlije su vrlo često poraženi napuštali bojno polje i krvavih glava bježali ispod bedema polurazrušenih utvrda. Tih mučnih godina hrabrost i srce bili su osnovno mjerilo vrijednosti svakoga građana. Svaki je Hrvat morao biti vojnik, a svaki vojnik junak. Mekoća i blagost smatrali su se sramotnom slabošću, a miroljubivost je bila jednaka izdaji. Da je bilo upravo tako pokazuje i odredba hrvatskog Sabora: da se nabije na kolac svaki zarobljeni vlaški razbojnik koji bi se zatekao u blizini Zagreba, na Kalniku, Ivanščici ili Medvednici.

Najgore je bilo to što je Hrvatska bila prepuštena sebi. Ona je sama imala

ILUSTRACIJA RADOVAN DEVLIĆ

odlučiti hoće li dopustiti da je turski bijes posve satre ili će se oduprijeti, braneći sebe i susjedne pokrajine austrijskog carstva. Car Rudolf II sjedio je u dvoru na Hradčanima, zabavljao se alkemijom i astronomijom i radije plaćao golemi danak Carigradu nego da se odlučnim ratnim potezima suprotstavi turskom pustošenju Hrvatske. Ono malo njemačkih vojnika na granici ponašalo se gore od bijesnih Osmanlija, jer se, bez redovite plaće, prihvatilo otimačine i razbojništva, jednakoga turskome.

Prava je sreća što se tih godina na čelu Hrvatske našao mladi ban Toma Bakač-Erdödy, muž lavlje hrabrosti, prkosan i odlučan da makar i po cijenu sukoba s bečkim dvorom ojača hrvatsku obranu. Rodom iz najplemenitije obitelji, od oca Petra – hrvatskog bana, i majke Marije, sestre poznatoga sigetskog junaka i kasnijeg bana Gašpara Alapića, Toma nije nikad dopuštao da ga bilo tko dostigne, a kamoli prestigne u hrabrosti, poletu i preziranju opasnosti.

Ban Erdödy odlučno je zagovarao obrambeni rat, unatoč primirju i stalnomu carevom dodvoravanju bahatoj Porti.

»Neprijatelj se nikad riječi ne drži!« pisao je nadvojvodi Ernestu. »U našoj nevoljnoj domovini ne vidi se drugo do rasula i propasti, a zemlja je grozno opustjela. Svemu je tome uzrok Hasan-paša bosanski. Doista ništa ne može biti dostojnije, pravednije i Bogu draže nego da kaznimo opačinu okrutnog neprijatelja. . .«

Tomi Erdödyu nije preostalo ništa drugo nego da u početku 1592. sazove hrvatski Sabor koji je prihvatio zakonski članak o »općem ustanku« za slučaj rata. U obrani zemlje morali su sudjelovati svi Hrvati: svi crkveni prelati, svi velikaši, plemići posjednici. Gospoda su na deset kuća bila dužna »dati jednog konjanika, dobro naoružana, kacigom pokrivena i oklopom zaštićena«. Svako je ognjište moralo opremiti dva pješaka, a »nemoćnici za rat nesposobni« trebali su poslati konjanike i pješake »kako za svoju osobu kao i za posjed svoj«.

»Udovice neka ostanu kod kuće i Bogu se mole!« poručio je Sabor iscrpljenoj, umanjenoj, ali još ratobornoj Hrvatskoj.

U međuvremenu nove su velike nesreće pogodile Hrvate. Okrutni Hasan-paša osvojio je u lipnju 1592. grad Bihać, posljednje hrvatsko uporište u dolini Une, dao posjeći dvije tisuće stanovnika i poslati 800 djece kao roblje u Carigrad. U srpnju Turci su kod Bresta porazili hrvatsko-štajersku vojsku koja je pokušala neprijatelju zatvoriti prijelaz preko Kupe. Zaredale su i teške opsade Siska, utvrde poznate još iz doba Ljudevita Posavskog. Branitelji su pod vodstvom zagrebačkih kanonika junački odbijali sve turske napadaje, ali grad se nije mogao duže držati bez vojne pomoći i dovoza hrane i streljiva. Tih dana »jauk i plač zarobljenih, opustošena sela gotovo do Zagreba, odavala su tužnu sliku«.

»Općenita je bila bojazan da će Hrvatska postati turska pokrajina«, uspaničeno su najavljivali ljetopisci.

Iako se car Rudolf II ljutio na hrvatskog bana što unatoč primirju udara na Turke, pred tolikim prijetnjama osmanlijske najezde morao je ipak dopustiti da se jačom vojskom odgovori na neprijateljske izazove. U pomoć opkoljenom Sisku pošli su ban Erdödy s banskom četom i zemaljskim pozivom, s oko 1500 vojnika, zatim pukovnik Eggenberg s tri čete carskih arkebuzira, vrhovni kapetan Krajine grof Auersperg s karlovačkim konjanicima, šleski strijelci, kranjski konjanici i koruški mušketiri. Stigao je i Petar Erdödy na čelu 500 žumberačkih uskoka.

Bitka kod Siska trajala je samo jedan sat!

Uvjeren u svoju nadmoć, Hasan-paša nesmotreno je na lijevoj obali Kupe rasporedio svoje čete, tako da im je za leđima bila nabujala rijeka. Prvi je turski juriš odbijen, a onda je hrvatski odred, s banom Erdödyem na čelu, zasjekao u sredinu lijevoga neprijateljskog krila, zaštićen ubojitim plotunima Auerspergovih arkebuzira. Gotovo istodobno uskoci su napali most preko Kupe i srušili ga sjekirama. Turska je vojska odjednom ostala u smrtonosnoj klopci, jer i posada Siska prešla je u napad. U općem jurišu kršćanske vojske Turci su potpuno poraženi i većina ih se utopila u Kupi i Odri. Stari zapis kaže da je »u jedan mah prekrila Kupu tolika množina lješina, i ljudskih i konjskih, da ti oko vode ne ugleda«. Hasana i ostale begove, među njima i Mehmeda, sina sultanove sestre, vojnici su izvukli iz rijeke raspoznavši ih jedino po raskošnoj odjeći i oružju. Turski poraz bio je tako strašan da zarobljenika gotovo i nije bilo. Računa se da je poginulo više od osam tisuća Osmanlija. Plijen u neprijateljskom taboru bio je golem: 30 brodova, 39 topova (pa i poznata »Kacijanerica«, zarobljena još 1537. kod Osijeka, iz koje je Sulejman II pucao na Siget), zatim zlato, skupocjene sablje, mnoge zastave i konjska oprema izvezena zlatom. Samo su uskoci na krvavom bojištu pohvatali 2000 turskih konja!

Glas o sjajnoj kršćanskoj pobjedi odmah je obišao Europu, koja je Erdödyeve i Eggenbergove vojnike usporedila s Leonidinim junacima. Papa Klement VIII osobnim se pismom obratio hrvatskom banu jer se »junačkom desnicom iskazao«, a iz Španjolske je u Zagreb stigao zlatni, biserjem urešeni lanac viteza sv. Spasitelja. Nažalost, kršćanska vojska zbog oklijevanja njemačkih zapovjednika nije krenula u ofanzivu, pa je materijalna korist od velike pobjede bila mala. Turci su u novom ratu nastavili pustošenjem Hrvatske, ali ona više nije mogla propasti pod osmanlijskim kopitom. Jer, poslije Siska do krajnjih se granica dignuo borbeni duh hrvatskih trupa koje su trpjele poraze, ali sve češće i pobjeđivale.

Veliki sin hrvatskog naroda, ban Toma Bakač-Erdödy, umro je godine 1624. u poznoj dobi. Njegova osobna i politička sudbina bila je posijana rizicima, okružena opasnostima i junačkim djelima. Voljom povijesti – ne po njegovoj ćudi – kroz život ga je vodila nužda borbe za opstanak hrvatskog naroda. Ostaje zabilježeno da je prilikom spuštanja banova tijela u raku zagrebačke katedrale tri stotine kopljanika u crnim žalobnim odorama, uz plač, slomilo tri stotine kopalja, u znak da je slomljen život slavnoga hrvatskog junaka.

I danas grob resi spomen-reljef s Erdödyevim likom u sjajnom oklopu. Nad glavom mu stoji geslo: »U Bogu sam pobijedio!«

OBRAD KOSOVAC

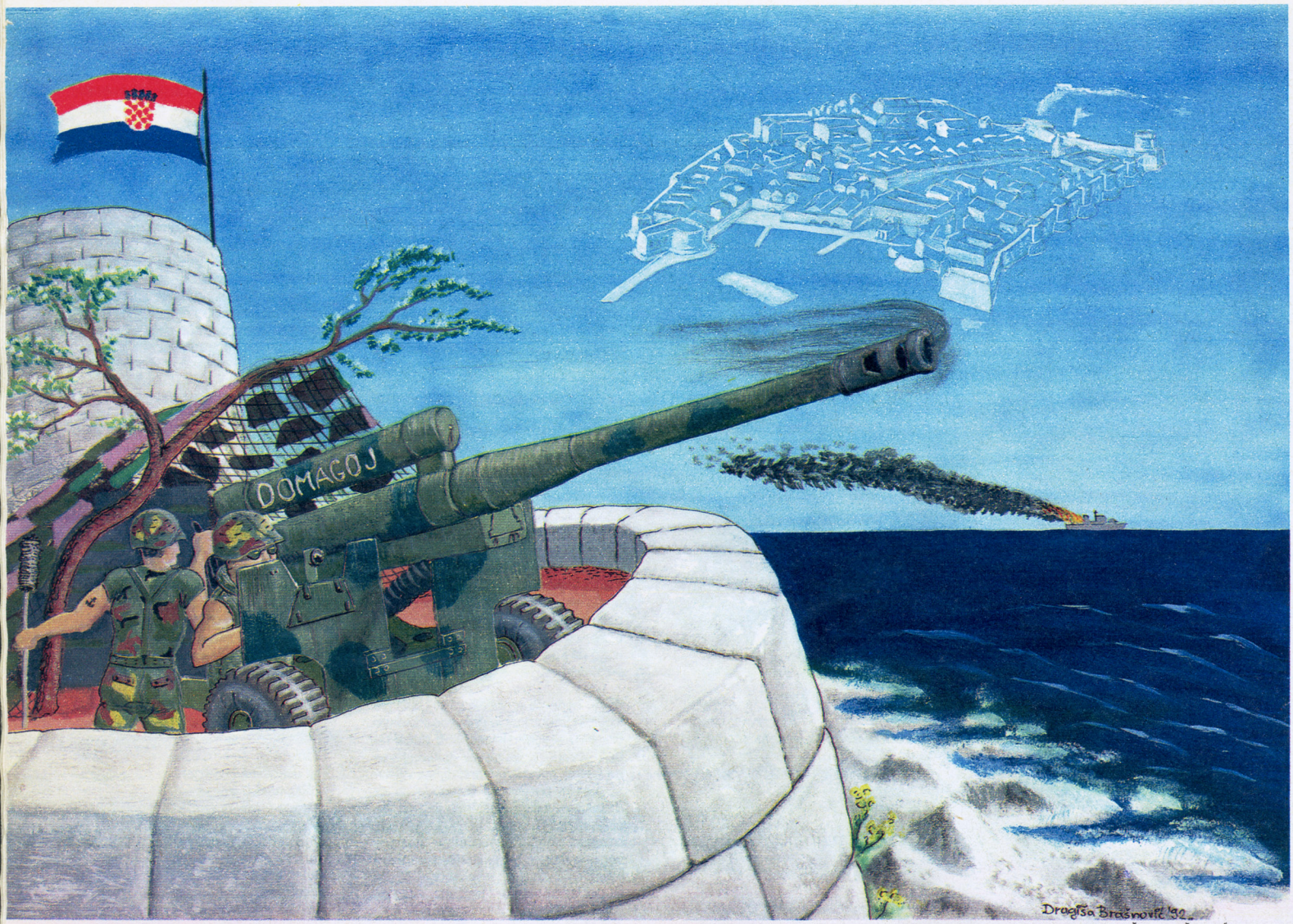

ILUSTRACIJA *DRAGIŠA BRAŠNOVIĆ*

HAUBICA OD GRADA

U redovima neprijatelja nastala je panika. Kroz oštećenja na trupu raketne topovnjače, najopasnijeg plovila obalne ratne mornarice, počela je prodirati voda. Rupu je napravio "Domagoj" - danas već legendarna haubica branitelja Dubrovnika. O Domagoju će se u sjeni dubrovačkih zidina pričati još dugo, dugo, pošto Grad bude oslobođen.

»Non bene pro toto libertas venditur auro« (Za sve zlato svijeta ne prodaje se sloboda). Ovaj stih uklesan na vratima gorde tvrđave Lovrijenac danas ima osobitu težinu.

Jedinstveni grad-spomenik, baština svjetske kulture, doživljava najveća razaranja u tisućljetnoj povijesti. Još od 7. stoljeća ovuda su prolazile mnoge vojske, ali nijedna nije ostavila tako krvav trag kao ovovjeki barbari. Riječima bolesnih umova, poput: »Sagradit ćemo Novi Dubrovnik (!)«, uistinu nije potreban komentar.

Besprizorni nasrtaji soldateske odvijali su se pred očima cijeloga svijeta, koji nije našao načina da spriječi pošast. Dubrovčani nisu mogli biti samo nijemi promatrači razaranja svoga grada. Iako slabo naoružani i opkoljeni sa svih strana, domaći su ljudi krenuli u boj.

Jedne noći dovukli su haubicu, otetu od bivše vojske, i postavili je na položaj koji je protivnik najmanje očekivao. U tijeku najžešćih borbi iskazali su junaštvo o kojemu će se još dugo govoriti.

Preciznim hicima pogođena je raketna topovnjača, najopasnije plovilo obalne ratne mornarice. Tko bi mogao pomisliti da će brzi ratni brod, naoružan automatskim topovima švedske proizvodnje, posljednjom riječi tehnike, doživjeti tako neslavan kraj?

U redovima neprijatelja nastala je panika. Kroz oštećenja na trupu počela je prodirati voda i brod je, poleglnut na bok, polako tonuo. Tek uz podršku avijacije stigla je druga topovnjača i oteglila olupinu da se više nikad ne vrati u naše more.

Legendarna haubica postala je strah i trepet za sve brodove koji bi se drznuli uploviti u dobrovačke vode.

Njezino ime nije nimalo slučajno. Domagoj je bio veliki hrvatski knez iz druge polovice 9. stoljeća, koji je s pravom nazivan »gloriosus dux« (slavan knez). Zbog njegovih velikih uspjeha u pomorskim bitkama ogorčeni Mleci nazivali su ga »pessimus dux Sclavorum« (najgori slavenski knez).

Pothvat hrvatske obrane izazvao je oduševljenje svih branilaca i postao snažan poticaj ubrzanom oslobađanju Dubrovnika i njegove okolice.

Danas, kad borci 1. zagrebačke brigade, poznati »Tigrovi«, protivniku zadaju odlučujuće udarce u bitkama za oslobođenje dubrovačkoga područja, u zraku kao da se još osjeća barut »Domagojevih« hitaca.

Orlando, srednjovjekovni vitez, simbol slobode starih i današnjih Dubrovčana, pouzdano bi u svoje redove rado primio hrabru posadu haubice »Domagoj«.

BRANIMIR KOZLINA

MUDRACI

by ŠTEF

u epizodi

"DIVLJA HORDA"

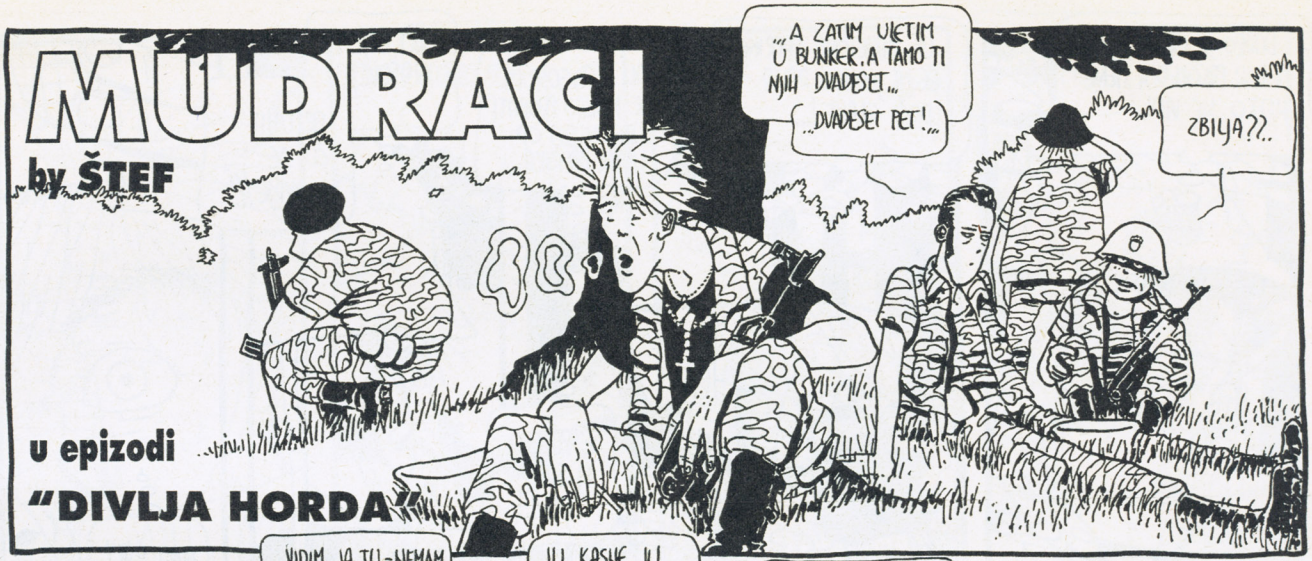

DOBRO JE, ODAVDE IMAM DOBAR PREGLED. A MENE NITKO NE VIDI...
UF, BARETOVE PAPRIKE ĆE MI JEDNOG DANA DOĆI GLAVE!...
ALI NEEE, GOSPODIN JE MORAO PROBATI BARETOV SOS OD LJUTIH PAPRIKA...
OHO, ČUJEM GLASOVE!..
PRITAJIT' ĆU SE OVDJE!!!
E, PA EVO TI SAD SOSA!!!
AKO ME PJER UHVATI U OVOM POLOŽAJU ZAFRKAVAT ĆE ME DO SMRTI!!!
...
BLAGI BOŽE!..
ČEDE!!!
IMA IH KO SKAKAVACA!...
MAGLA!!!
„DIVLJAK, PRIČEKAJ PJERA!"
KAKO MENE UVIJEK ZADESE NAJTEŽI POSLOVI?
...
I ŠTA DA SE NISAM SKLONIO U ŠUMARAK?..
...
ZGRABILI BI ME KO ZECA I ONDA - ZBOGOM DIVLJAK!!!
UPS!!!
AAAAHH!!!
SAMO MIRNO DIVLJAK!...
BEZ PANIKE
...
NISU TE VIDJELI, NISU TE ČULI...

FFFFFUFFF DOBRO JE!!..
VRAGA JE DOBRO... ČUJEM IH!..
SIGURNO ZNAJU GDJE SAM!!..
MORAM NAĆI MRVU I OSTALE
BRZO!!!
PROKLETA KUPINA!!!
BOŽE MOJ!!!
KAKO GLUPO... UHVATIT ĆE ME! UHVATIT ĆE ME!!!
BRRAATATA
ATATRATAT
AAAAAARHHH!!!
LEZI DOLE!!! ZENGE!!!
AAAAAARHHH
BRRAATATATATTRATA
AAAAARHHH
BRRAATATATATATRAT
HHA, EVO I MOJIH!!!
DNOJAK, MOMČE, NE SMIJU VIDJETI DA SI SE USRO OD STRAHA!!..

ZATO: RASPALI MOMČE!!!
DRUŽE KAPETANE! UPADOSMO U ZASEDU!!! ...
IMA IH PREVIŠE!! POVLAČI SE!!!
POVLAČI SE!!!
TARATRA
AHAAAAA!!!
HAAAA!!!
TRATRATT HAAAA
TRATRATT HAAAA
TRATRATT HAAAA
HAHAHAHA ...
DOBRO SMO IH POTPRAŠILI, A MOMCI?...
?
MOMCI??..

DOBRO, PA GDJE SU??..
E, SAD SU STVARNO PRETJERALI!!!..
PJERA JOŠ NEMA??.
PA DOBRO, GDJE JE TAJ MAMLA??...
NEGO ČUJ, ČULI SMO NEKAKVU PUCNJAVU...
...JESI LI IMAO KAKVIH PROBLEMA??
PROBLEMA?
DA LI SAM IMAO PROBLEMA??! ČEKAJ!! PA ZAR NISTE VI PUCALI?!!
MI? ZAR TI MI IZGLEDAMO KAO NEKAKVI AGRESIVCI?
KAKO - NISTE VI PUCALI??!!
MOMCI NEMOJTE SE SALUTI SA MNOM!

MOMCI NEMOJTE SE ŠALITI SA MNOM!!
MOMCI NEMOJTE SE ŠALITI SA MNOM...
ČEKAJ! ŠTA JE TO??
TO? TO TI JE JEKA... TU, MALO DAJE TI JE STARI KAMENOLOM
...NEGO, ODAKLE TI OVI SIJEMOVI??
JEKA?... JA MISLIO... ...POJAČANJE... SÂM SAM... PFFUFFFFF
DIVIJAK! DIVIJAK! ŠTA TI JE?..
EJ, MRVA! DIVIJAKU JE POZLILO!!
DIVIJAK!
HAJDE, DOĐI, FALI NAM ČETVRTI...
AJDE, NEMOJ SE DURITI, VJERUJEMO TI DA SI SAM OTJERAO ČETU ČEDA!..
DA, SIGURNO, VJERUJEMO TI, A SAD DOĐI IGRATI...
ČEKAJ MALO! MOMCI, JA SAM IH STVARNO SAM OTJERAO!!!
O, DA.. ČAROBNIM ŠTAPIĆEM!!
DOBRA VILA DIVIJAK JE REKLA ABRAKADABRA I - PUF - NEMA VIŠE ČEDAAA...
POŠTEDIO JE SAMO DVA SIJEMA!!
E, SAD BI BILO DOSTA!!!
MOMCI, PAZITE, PRETVORIT ĆE NAS U BUNDEVE!!!
HA HAH HAHA AHAHAA HAHAA HAHAA AAHAH
EVO VAM ABRAKADABRA!!!
OHH!!
UPOMOĆ, JA SAM BUNDEVAA!
HAHAHA
HAHAHAH!
OK, MOMCI, JEL' NETKO ZA PARTIJU DOMINA?..
END

ILUSTRACIJA ALEKSANDAR ŽILJAK

ŠARE OPĆE OPASNOSTI

Malo životinja može se po ljepoti mjeriti s tigrom. Prekrasne pruge najljepši su ukras zooloških vrtova, ali i znak za sveopću uzbunu u prašumi. Tigar je kralj azijske prašume!

Već danima u dnevnom tisku čitamo o junaštvima i pothvatima branitelja naše domovine – Prve brigade Hrvatske vojske, poznatih Tigrova. Nisu uzalud nazvani baš tako, pa se upoznajmo zato sa životinjom čiji lik borci ponosno nose.

Tigar pripada porodici mačaka. Rođak je lavu, leopardu, jaguaru, pumi i risu, a sve ih nazivamo velike mačke. Kao što je lav vladar životinja Afrike, tako je tigar kralj azijskih životinja. Rasprostranjen je na azijskom kontinentu, dakle, ne živi samo u toplom dijelu Azije. Od osmog stupnja južne zemljopisne širine, pa do pedesetog stupnja sjeverne širine, posvuda nalazimo čak jedanaest podvrsta tigrova. Sjeverna im je granica vrlo hladno podneblje Bajkalskog jezera u Sibiru, gdje nalazimo i najvećega – sibirskog tigra. Zapadna je granica južni rub Kavkaza, istočna seže sve do Tihog oceana. Južno ga nalazimo do Jave i Sumatre. Jedanaest podvrsta zemljopisno je određeno, no tigrovi se dijele i po osnovnoj boji prekrasnog krzna koje je prilagođeno podneblju.

Najviše ih je ipak u Indiji, pa ćemo podrobnije opisati bengalskog tigra, da čitatelji upoznaju tu »divnu, prekrasno ukrašenu i obojenu mačku«. Tako s ushićenjem počinje Brehm opis tigra. Mužjak je veći i na prvi pogled razlikuje se od ženke po izrazitim zaliscima dlake na obrazima. Vitko tijelo dugo je i do 160 cm, a s repom doseže impozantnih 260 cm. No, ima i većih primjeraka.

Visina je ramena oko 90 cm. Krzno je gusto i bogato, s prekrasnim poretkom osnovne boje i tamnih šara. Temelj je smeđežuta boja na leđima i vratu, a prema trbuhu prelazi u crvenožutu ili žutu. Rep je svjetliji i obavijen tamnim prstenima. Zbog nepravilne tamne poprečne pruge u bezbroj kombinacija, na tijelu i na glavi, u prirodi nema dva potpuno jednaka tigra. Tigrići se rađaju i s istim šarama žive cijeli život.

Ženka je manja, no ne manje lijepa. Nakon 105 dana na svijet donosi do četiri divna, mala šarena stvorenja. Majka se obično brine za dva najjača, a ostale, nažalost, ili pojede ili odbaci. U zooloških vrtovima za njih se često brinu ljudi. U prirodi se za mladunčad brine isključivo majka, dok otac napušta obitelj pošto je vidio svojih sposobnosti djelo. Negdje u gustišu majka hrani mladunčad sve do trenutka kad zaključi da ih treba priviknuti na drugu hranu. Jasno – meso. Zaštićeni, oni čekaju lovinu što će je dovući majka. U lov tigrica odlazi u smiraj dana. Zbog šara na tijelu nevidljiva je, a lukavim prikradanjem pojilu napada divlje svinje, manje papkare i druge životinje. Iz duboke trave ili iza stabla, jednim skokom za vrat, žrtvi zabija čaporke i obara ih ugrizom.

Zatim je odvlači na sigurno. Pošto je polizala krv, kako bi zamela trag ostalim mesojedima, odvlači žrtvu prema logu. Ondje počinje gozba. Ona traje tako dugo dok se mati i mladunčad ne nažderu dosita. Nakon obilnog obroka – dugačak zasluženi san.

Tigar, za razliku od drugih velikih mačaka, ne ubija žrtvu iz obijesti nego isključivo iz potrebe. Ubijene i skrivene životinje jede tako dugo dok ih gotovo sasvim ne pojede. Tek onda opet kreće u lov. Tigar je izvanredno jaka i spretna životinja, pa bez većih teškoća svladava i velike azijska antilope. Nije izbirljiv, pa se u nedostatku poslastica zadovoljava i malim sisavcima, čak i gušterima. Čovjeka se boji i kloni. Tek u opasnosti nesmiljeno napada. Kad jednom osjeti ljudsko meso, postaje ljudožder. Odatle i strah među stanovnicima selâ oko kojih obitava.

TOMISLAV KELEMEN

VLAHO OD ZIDINA

Na sjeveru otoka Lokruma, iznad uvale Skalica, bijeli je križ što se vidi izdaleka. Na njemu su uklesana imena nastradalih članova posade austrijskog bojnog broda »Triton«, koji je pod nerazjašnjenim okolnostima eksplodirao pokraj otoka 1859. godine. Od 95 mornara, koliko ih je bilo na brodu u trenutku havarije, spašeno je samo njih desetak.

Da oda počast, na Lokrum je došao zapovjednik austrijske mornarice Maksimilijan Habsburški, brat cara Franje Josipa, i, zanesen ljepotama, odlučio kupiti cijeli otok. Odmah je naložio da na mjestu bivšeg samostana počne gradnja ljetnikovca. Kad je Maksimilijan bio određen za cara Meksika, dao je na istočni dio ljetnikovca, iznad ulaza, uz grb dinastije Habsburg, postaviti i meksički grb. Grb Meksika nalazi se i na kućici koju je dao sagraditi za čuvara u lokrumskoj luci Portoč. Maksimilijan Habsburški strijeljan je u dalekom Qeretaru, u Meksiku, 1867. godine.

Trinaest godina poslije Lokrum dolazi u posjed austrijskog prestolonasljednika Rudolfa, sina jedinca cara Franje Josipa.Njegova smrt također je zagonetna. Tridesetog siječnja 1889. godine u Lovačkom dvorcu u Mayerlingu nađeni su ustrijeljeni Rudolf i barunica Marija Večera. Navodno je nasljednik prijestolja najprije pucao u barunicu, a potom i u sebe. Sve ove nerazjašnjene smrti vezane su za legendu staru gotovo dva stoljeća. Priča se, naime, da su redovnici, protjerani s Lokruma, bacili prokletstvo na sve one koji dođu poslije njih na otok.

Povijest Dubrovnika puna je legendi i priča. Grad su, kako se pretpostavlja, osnovali prognanici iz rimskoga grada Epidaura, bježeći pred najezdom Slavena i Avara u prvoj polovici 7. stoljeća. Naselili su se na pustom otočiću u neposrednoj blizini kopna i dali mu ime Laus, što na grčkom jeziku znači hrid. Od toga potječu kasniji romanski nazivi: Rausa, Ragusa, Rausium, Ragusium.

Bizantski car Konstantin VII. Porfirogenet 949. godine također govori o bijegu stanovništva iz Epidaura u Laus, tvrdeći da su krenuli iz svoga opustošenoga i razorenoga grada na pust, stjenovit otočić podno brda Srđa.

Na drugoj obali morskog rukavca prostirale su se bogate i guste hrastove šume s izvorima vode. Kako je hrast kod Slavena nazivan i dub, a šumarak dubrava, nastao je slavenski naziv Dubrava – Dubrovnik.

Grad se sve više širio, pa je do 13. stoljeća zasut morski rukavac koji je razdvajao otočić od kopna, i to će postati glavna dubrovačka ulica – poznati Stradun.

Početak gradnja dubrovačkih zidina ujedno je i početak grada. Njihov sadašnji opseg potječe iz 12. i 13. stoljeća, a oblik i dimenzije iz razdoblja od 1453. do

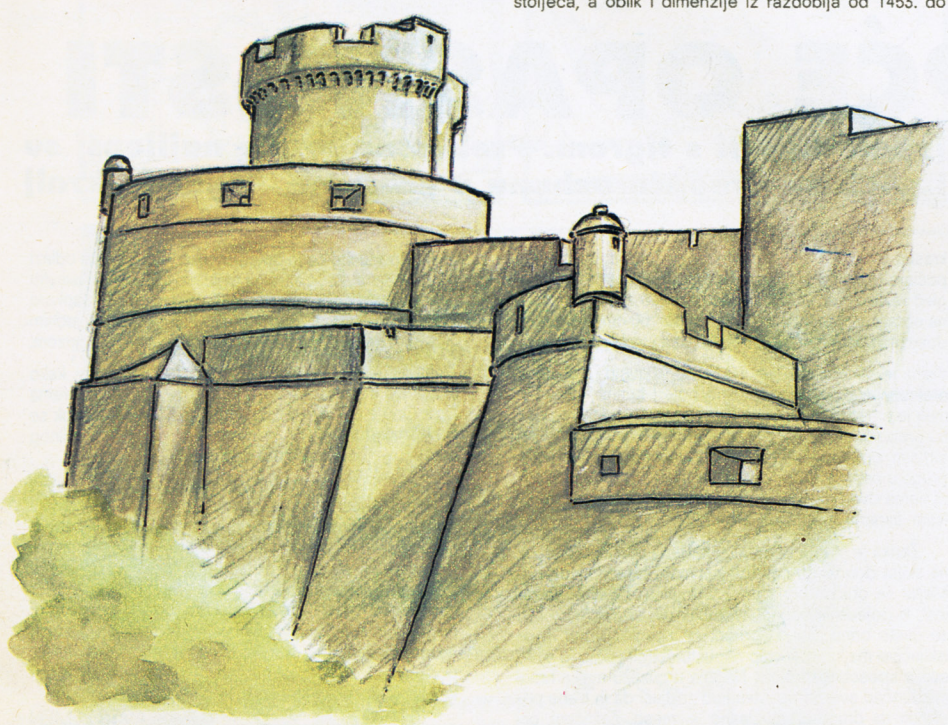

ILUSTRACIJE HRVOJE RUČIĆ

Lokrum se doima poput zelenoga broda koji tek što nije uplovio u sigurnu luku Dubrovnika. Po starom vjerovanju, čuva ga kletva redovnika: ona će zacijelo stići i barbare koji danas napadaju i Lokrum i Dubrovnik.

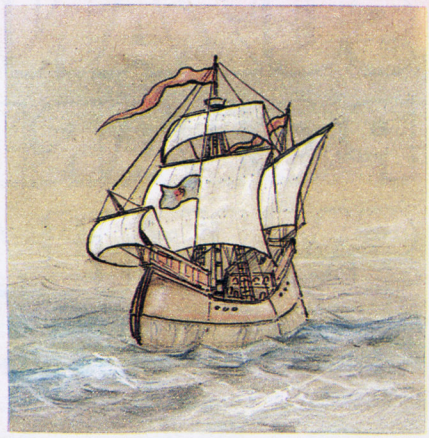

1660. godine. Glavni unutrašnji zid mjestimice je visok do 25 m, s kopnene je strane debeo 4 – 6 m, a s morske 1,5 – 3 m. Ovaj zid zakriljuju tri okrugle i dvanaest četverokutnih kula, pet bastiona, dvije kutne utvrde i jedna velika tvrđava.

Obrani Dubrovnika posvećena je osobita pažnja. Tako grad brane još i dvije odvojene tvrđave: Lovrijenac sa zapadne i Revelin s istočne strane. Za gradnju ovih dviju utvrda vezane su zanimljive priče koje donose dubrovački ljetopisci. Lovrijenac, dubrovački Gibraltar, podignut je na 37 metara visokoj strmoj hridi nad morem. Na tomu mjestu Mlečani su namjeravali sagraditi utvrdu s koje bi grad držali na oku. Doznavši za nakanu Mletaka, Dubrovčani su zasukali rukave i za samo tri mjeseca podigli golemu tvrđavu na toj hridi, opasnoj za Dubrovnik. Kad su Mleci stigli brodovima punima građevnog materijala, saznavši da su ih Dubrovčani pretekli, ljutito su otplovili dalje, prema istoku. Veslačima su umanjili plaće, kako bi nadoknadili troškove te neslavne pustolovine. Bilo je to 1018. godine.

Zbog opasnosti od Turaka valjalo je bolje utvrditi grad. Godine 1538. počinje gradnja današnjeg Revelina, na mjestu ljevaonice topova poznatoga ljevača Ivana Krstitelja Rabljanina. Gradilo se užurbano, te su nekoliko puta obustavljani svi ostali javni i privatni radovi, kako bi se dobilo što više radne snage.

Kao prirodni zaklon, podno Dubrovnika, otok je Lokrum. Doima se poput zelenoga broda, palube obrasle gustim raslinjem, koji samo što nije uplovio u sigurnu luku staroga grada. Njegovo ime vjerojatno potječe od latinske riječi »acrumen«, što znači »kiselo voće«. Limuni i naranče i danas uspijevaju na otoku.

Lokrum se prvi put spominje godine 1023. u ispravi kojom gradski prior i dubrovački nadbiskup Vital traže od benediktinca Petra da na Lokrumu osnuje samostan. Grad Dubrovnik daruje redovnicima cijeli otok, kako bi se samostan mogao sâm izdržavati.

Nije nimalo slučajno što je zgrada samostana okrenuta prema otvorenome moru. Ovdje je bila promatračnica, a dužnost je redovnikâ bila da u doba ratova i epidemija, vatrom i dimnim signalima, obavijeste Dubrovčane o pojavi nekog broda iz opasnog smjera.

No, jedan brod bio je dočekan srdačno. Prema priči koju danas mnogi znanstvenici dokazuju kao stvarni događaj, ovamo je doplovio legendarni engleski kralj Rikard Lavljeg Srca. Bilo je to 1192. godine.

Čini se da je kralj sa svojom flotom na povratku s Trećega križarskog pohoda imao grdnih neprilika u Jonskome moru. Njegovo brodovlje jedva je izdržalo strašnu oluju, pa se kralj zarekao da će, izvuče li živu glavu, sagraditi crkvu na prvom kopnu kojega se dotakne. Bio je to otočić Lokrum. Spretni su Dubrovčani blago namijenjeno za gradnju lokrumske crkve upotrijebili za gradnju raskošne katedrale u gradu, a na otoku su podigli skromnu crkvicu sv. Marije.

Propast Dubrovnika došla je zajedno s Napoleonovim ratovima. Godine 1806. francuski vojnici ulaze u grad, a nedugo potom na Glavici, najvišem brdu Lokruma, podižu kraljevsku utvrdu – Fort Royal. Francuski maršal Marmont dvije godine nakon toga i službeno ukida Dubrovačku Republiku.

Gotovo osam stotina godina, od 11. do 19. stoljeća, jedini stalni stanovnici Lokruma bili su redovnici benediktinskog samostana. Legenda govori da su pri odlasku obišli cijeli otok, noseći u rukama svijeće.

Prilikom nedavnog bombardiranja na Lokrum je bačeno i nekoliko napalm-bombi, ali one nisu uspjele zapaliti otok. Barbari i osvajači ovdje više neće pristajati. Kletva će ih pouzdano stići brzo.

BRANIMIR KOZLINA

SUŽANJ POLARNOG SVJETLA

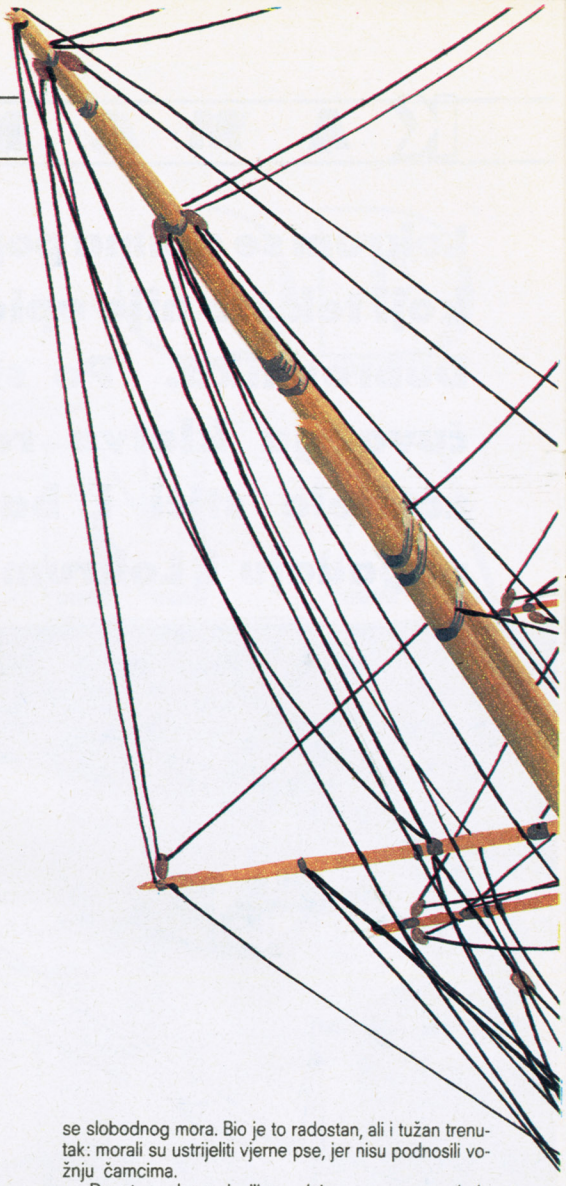

Dana 20. kolovoza brod je ostao okovan ledom Arktika i više nikad nije zaplovio otvorenim morem. Posada "Tegetthoffa", sastavljena većim dijelom od Hrvata i Slovenaca, nakon putovanja sanjkama i čamcima svečano je dočekana u Hamburgu. Nakon 812 dana!

Prije 120 godina zaplovila je u arktička prostranstva prva i do danas jedina polarna ekspedicija u kojoj su sudjelovali hrvatski pomorci. Organiziralo ju je »Bečko geografsko društvo«, a financijski pomogli bogati istraživači, grofovi Wilczek i Zichy. U tu svrhu sagrađen je jedrenjak *»Tegetthoff«* (220 tona), prilagođen uvjetima plovidbe po ledenim morima. Pomoćni parni stroj od 100 konjskih snaga, s pogonom na vijak i zalihe od 130 tona ugljena omogućavali su mu 50-60 dana plovidbe bez jedara.

Posada je odabrana među pripadnicima ratne mornarice u Puli i mornarske akademije u Rijeci. Birana je po strogim kriterijima, jer pretpostavljalo se da će je očekivati golemi napori, osobito kad se saonicama zaputi po ledenim prostranstvima. Od ukupno 24 člana, šesnaestorica su bili Hrvati i Slovenci: Petar Falešić, Ivan Haller, Antun Katarinić, Aleksandar Klotz, Josip Latković, Frano Letis, Antun Lukinović, Petar Lužina, Lovro Manola, Ivan Orasch, Vinko Palmić, Jakov Sušić, Juraj Štiglić, Antun Škarpa, Ante Večerina, Antun Zaninović.

Svi su mlađi od 30 godina, osim vođe momčadi, kojemu je bilo 40 godina. Petorica su bili oženjeni. Mornarima je određena plaća od 40 forinti na mjesec, a vođi 80 forinti. Prije odlaska potpisali su ugovor u kojemu se spominju znanstveni zadaci ekspedicije te dužnosti i obaveze pojedinaca. Posebnom klauzulom odricali su se zahtjeva da se u slučaju nestanka uputi za njima potraga.

Ukrcavši 30 tona namirnica, oružja, municije, instrumenata, te tri pomoćna čamca, nekoliko polarnih saonica i osam pasa, *»Tegetthoff«* je pod zapovjedništvom Karla Weyprechta isplovio iz Bremerhavena 13. lipnja 1872. godine. U norvešku luku Tromsö stigao je 3. srpnja. Ondje su se zadržali desetak dana da bi se obavili sitniji popravci (novi je brod na nekoliko mjesta propuštao vodu). Putovanje su nastavili 14. srpnja, a već 16. mimoišli su Nordkapp. Idućeg mjeseca (20. kolovoza) brod bude okovan ledom, i više nikad nije zaplovio slobodnim morem...

Prvotni cilj ekspedicije bio je oploviti Arktik i prezimiti na Rtu Čeljuskin; iduće godine krenuti saonicama prema polu i naposljetku se vratiti kroz Beringov prolaz. No, hirovite struje usmjerile su okovani brod drugim pravcem. Led je stezao punih 130 dana. Brod je, nasreću, bio čvrsto građen, a posada dovoljno vješta da mu osigura bokove.

Nastupanjem prve petomjesečne polarne noći počela je bitka protiv studeni i vlage. Jedine dvije brodske nastambe – časničku pod krmom i mornarsku u nadgrađu – zagrijavali su pećima na ugljen, a osvjetljavali petrolejkama i voštanicama. Život na brodu proticao je monotono. Posada se brinula da snijeg ne prodre u unutrašnjost, osiguravala korito, održavala bunar u ledu da bi im poslužio u slučaju vatre, i danonoćno stražarila.

Svakog popodneva od 17 do 18 sti obavezno su šetali na svježem zraku. Preostalo su vrijeme provodili u učenju ili dokolici. Kuhar je muku mučio s pripremanjem jela, jer sve su namirnice bile duboko zamrznute. Noževi su pucali kao da su od stakla. Iako su imali konzerviranog povrća, soka od kupina i limuna, ubrzo se pojavio skorbut. Vino je bilo strogo racionirano. Prehranu su donekle popravili svježim mesom ubijenih medvjeda. Svima je velika utjeha bio duhan kojega su imali u izobilju.

Sunce se opet pojavilo polovinom veljače 1873. godine. Očekujući da led počne pucati, naokolo broda postavili su više boca s porukama. Nažalost, nastupajuće ljeto nije ih oslobodilo ledenih okova. Napokon, 30. kolovoza, kad su već izgubili svaku nadu, opazili su u daljini obrise nepoznatog kopna. Morske struje i vjetar odnijeli su *pack* s okovanim *»Tegetthoffom«* do kopna, koje su nazvali Zemljom Franje Josipa. Sve do rujna uzalud su pokušavali osloboditi brod. Onda su počeli razmišljati o povratku saonicama i pomoćnim čamcima. U međuvremenu uslijedila je druga polarna noć i potrajala 125 dana...

Tijekom ožujka i travnja 1874. poručnik Payer, zapovjednik kopnenog dijela ekspedicije, poduzima nekoliko izviđanja po ledenim prostranstvima otkrivenog kopna. Tom prilikom u pukotini hridine na vrhu Fligely ostavili su bocu s porukom (tu ili neku drugu od njihovih poruka pronašli su 1979. godine sovjetski istraživači, a vijest o tom otkriću pobudila je veliku pažnju svjetske javnosti!)

Uvidjevši da se nikad neće osloboditi ledenih okova, 20. svibnja napustili su zauvijek vjerni jedrenjak koji im je pune dvije godine pružao sigurno utočište. Prije odlaska neki od članova ekspedicije pohranili su u pećinama otočića Wilczek uokvirene fotografije svojih dragih, želeći ih barem tako oteti stihiji koja će prije ili kasnije smrviti napušteni brod.

Krenuli su prema jugu vukući dva pomoćna čamca (duga 20, široka 5 i duboka 2,5 stope) te jedan manji. Ponijeli su i zalihe hrane za 90 dana. Namjeravali su se spustiti do Barentsovih otoka (gdje su u polasku ostavili skladište namirnica), te nastaviti obalom Nove Zemlje, nadajući se da će sresti ruske ribare koji ondje običavaju loviti lososе.

Vuča i prenošenje teško natovarenih čamaca i saonica preko pukotina i ledenih visova iscrpljivali su ih dokraja. Mučila ih je neutaživa žeđ i snježno sljepilo. Ruke i ramena bili su im u ranama. Udaljivši se 131 milju zračne linije od napuštenog broda, 15. kolovoza dohvatili su se slobodnog mora. Bio je to radostan, ali i tužan trenutak: morali su ustrijeliti vjerne pse, jer nisu podnosili vožnju čamcima.

Devet su dana plovili po olujnome moru uz obalu Nove Zemlje. Onda, 24. kolovoza, čak 96 dana poslije napuštanja *»Tegetthoffa«*, više mrtvi nego živi, naišli su na dva ruska ribarska broda. Oni su ih prevezli do norveške luke Vardö, u koju su stigli 3. rujna 1874. godine. Tako se poslije 812 dana nedaća sretno završila polarna odiseja austrougarske ekspedicije. U vječnom ledu ostao je jedino strojar Kriš, koji je umro od tuberkuloze.

U domovinu su krenuli istoga dana parobrodom *»Finmarken«* preko Hammerfesta, Tromsöa, Trondheima, Bergena. Posvuda su svečano dočekivani. Zadarski *»Narodni list«* pisao je 16. rujna 1874:

»Radošću smo priobćili radosnu viest, da se je austrijska sjeverna ekspedicija, za koju se već dvi e godine nije ništa čulo, i u kojoj imade mnogo Hrvata, naših kršnih primoraca i dalmatinaca, nadvladala neizmjerne zapreke spasila i iskrcala na norveškoj obali...«

U Hamburg su stigli poštanskim brodom 22. rujna. Njima u čast luka je bila svečano rasvijetljena. Pratile su ih mnoge brodice okićene lampionima i zastavama. Vlakom su nastavili put prema Beču, kamo su stigli 25. rujna. Prijestolnica im je priredila veliko slavlje, a car Franjo Josip dodijelio visoka odlikovanja.

FRANO BARAS

ILUSTRACIJA *E. T. RIBIĆ*

TACETTHOFF

ŠMINKA IZ DAVNINA (II)

Srednjovjekovne gospe, ionako blijede zbog pogrešne prehrane i sjenovitosti dvoraca, nisu se šminkale, nego još dodatno bijelile kožu brašnom. Kosa s prednjeg dijela glave bila je obrijana, obrve iščupane, tako da su im glave nalikovale na bijela jaja.

Na dvorovima iz petnaestog stoljeća muškarci su se šminkali više nego žene. Francuski kralj Henrik III prije spavanja nanosio je na lice masku od brašna i jaja. Skidao bi je sutradan ujutro, a zatim lice premazivao crvenom i bijelom bojom.

Francuskinje su počele lice bojiti u bijelo, a obraze i usne u crveno. Engleskinje su ih slijedile, pa i kraljica Elizabeta. Kad bi se osušila bijela smjesa od jaja, obojena laganim crvenilom na obrazima, njezino lice doimalo se poput površine porculana. Kozmetika je uništila kraljičino lice, pa je poslije porazbijala sva zrcala.

Takva šminka bila je opasna, jer u njoj je bilo otrova arsena. U osamnaestom stoljeću lijepa kneginja od Coventrya umrla je od trovanja u 27. godini. Mnogim je ženama put bila nepovratno uništena, a ispadala im je i kosa.

U sedamnaestom stoljeću mnoge su dame nosile maske na šetnji ili u kupnji – bilo velike ovalne obrazine koje su skrivale lice, bilo male krinke za oči. Slične maske nosile su i noću, ali zato da zaštite lice. Prije spavanja dama bi na lice nanijela kremu, a tada sve pokrila i zategnula maskom, da nestanu bore. Tako je šminka putovala prema našemu dobu...

TAJ ČUDESNI SVIJET

K. BRANDT

VLASTI JAMAJKE UVEZLE SU 1872. IZ INDIJE ČETIRI PARA MUNGOSA. DA BI UNIŠTILI ŠTAKORE KOJI SU PUSTOŠILI POLJIMA ŠEĆERNE TRSKE. POTAMANIVŠI ŠTAKORE I MIŠEVE, POTOMCI TIH MUNGOSA NAPALI SU DRUGE MALE SISAVCE, JAJA, PTICE I DOMAĆE ŽIVOTINJE. USKORO JE NESTALO PTICA I GMAZOVA, NAGLO SU SE RAZMNOŽILI INSEKTI, ŠTO SE ODRAZILO I U BILJNOME SVIJETU.

U PRAŠUMAMA AMAZONE STOTINE JE VRSTA EPIFITA. BILJAKA KOJE RASTU NA DRUGIM BILJAKA. HRANE SE ORGANSKIM OTPACIMA I VLAGOM IZ ZRAKA KOJU UPIJAJU TZV. ZRAČNIM KORIJENJEM.

RIMSKI CAR TIBERIJE PRVO JE PRIPRIJETIO ĆLANCIMA, A POTOM ZATVORIO SVA RIMSKA KAZALIŠTA, TVRDEĆI DA VULGARNOŠĆU NA DASKAMA KVARE MORAL ĆRADANSTVA. KAZALIŠTA JE PONOVNO OTVORIO CAR KALIĆULA.

POGLED KROZ MIKROSKOP POKAZUJE DA MEĐU MILIJUNIMA MILIJARDI SNJEŽNIH PAHULJICA KOJE SVAKE ĆODINE PADNU NA ZEMLJU, NE POSTOJE DVA IDENTIČNA KRISTALICA ZAMRZNUTE VODE. SVAKA SNJEŽNA PAHULJICA MALO JE UNIKATNO UMJETNIČKO DJELO PRIRODE.

ČULO MIRISA KOD MNOĆIH JE ŽIVOTINJA NEVJEROJATNO. TAKO U DOBA PARENJA LEPTIR KUPUSAR MOŽE NANJUŠITI ŽENKU NA UDALJENOSTI OD 2 DO 5 KILOMETARA.

KADA DABROVI DOVRŠE ĆRADNJU RIJEČNIH KOLIBA, NIZVODNO OD SVOJA SELA RUŠE STABLA I ĆRADE BRANU KAKO BI PODIGLI POVRŠINU VODE DO PODESNE RAZINE, TE POTOPILI ULAZE U NASTAMBE.

ILUSTRACIJE S.T.

ULIČARI

KREŠO SKOZRET

NIJE TO NIŠTA. JA MOGU PREKO PLOTA, GDJE JE NEPRIJATELJ. DAJ MENI!

ŠTA... STAKLO ...

GAWGR!

BRIŠI, JER ĆE NAS NEPRIJATELJ POMESTI!

AUU AUU AUU

ZRAČNI NAPAD. IDEMO U SKLONIŠTE.

UF, NISAM PONIO GUMENOG MIŠA, MOJU NAJMILIJU IGRAČKU.

KOJA JE TVOJA NAJDRAŽA IGRAČKA!? ŠTO SI REKAO!?

SKOZRET

KRVNO BRATSTVO

Strah od fatalne side promijenio je život čak i okorjelim mafijašima Hong Konga. Članovi najzloglasnije kriminalističke organizacije *Sun Yee On,* pravi cijanid za policiju u tom dijelu svijeta, dosad su prakticirali složenu ritualnu inicijativu novog člana, a kulminirala je na sljedeći način: svaki član klana porezao bi prst i iscijedio malo krvi u zajedničku posudu, krv bi se svih pomiješala; a svaki bi član, zajedno s novoprimljenim, otpio nekoliko kapljica koktela. Nova braća po krvi promijenila su običaj, pa sad svaki zareže svoj prst, nazdrave zajednički jedan drugome, ali svatko posiše vlastitu krv. Tko to kaže da i najhrabriji nemaju bolnu točku?

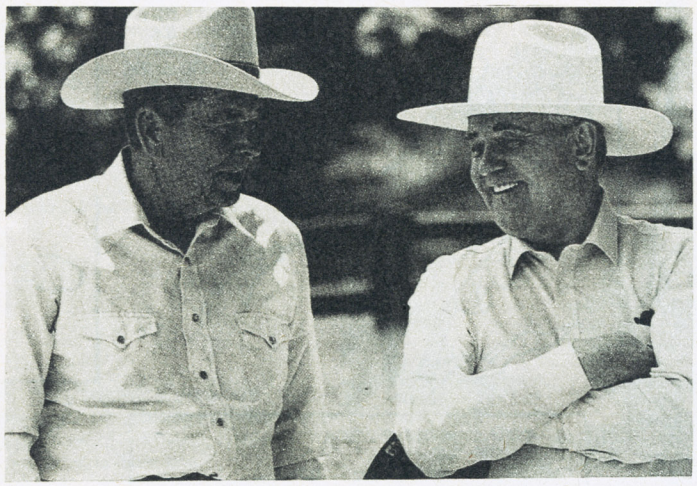

KAUBOJ GORBI

Poslije dugog putovanja u povijest, bivši prvi čovjek bivšega Sovjetskog Saveza sad putuje Sjedinjenim Američkim Državama svraćajući starim prijateljima. Za boravka u Washingtonu otišao je u Bijelu kuću na ručak, gdje mu je domaćin Bush ponudio pravi teksaški odrezak. Nije zaostao ni Bushov prethodnik Reagan, ponudivši mu – osim šešira – i gostoprimstvo na omiljenom ranču Santa Barbara. Dok su nekadašnje prve dame ispijale čaj i zobale trešnje, iskusni su državnici jahali konje i izmjenjivali iskustva oko pisanja memoara. Gorbačovu se navodno toliko svidjela američka idila da je – tvrde povjerljivi izvori – počeo razmišljati o San Franciscu kao jedinomu gradu u kojemu bi želio ostarjeti zajedno s Raisom.

SUNČANI CIRKUS

Kanadski cirkus »Cirque du Soleil« nema ni životinja, ni kolutova, ni trapeza, a nedavni šou priređen specijalno za japansku publiku ne počinje lavljom rikom, nego onime što je ovoj publici najbliskije – zvukovima prašume na asfaltu, točnije škripom podzemne željeznice. Iz imaginarnih vagona izlaze putnici s čarobnim šeširima koji ih iz turobne svakidašnjice prebacuju u fantastični svijet snova. Publiku želimo emocionalno pokrenuti, kaže direktor Sunčanog cirkusa, Gilles Ste-Croix, a svatko tko ima imalo mašte neće se puna dva sata moći odlijepiti od stolca. Gledatelji, pak, nisu baš potpuno shvatili poruku novog tipa cirkusa, pa se Ste-Croix ipak morao poslužiti klasičnim disciplinama, kao što su akrobatika, ples na žici, trapez, popraćeno high-tech efektima, blagoslovljeno s dva milijuna produkcijskih troškova, a zatim i pljeskom publike za novi šou, nazvan »Saltimbanco«, na talijanskom »Akrobat«.

DOŽIVJETI STOTU

Za Claire Willi pristojna životna dob od stotinu godina i pet mjeseci nije dovoljan razlog da svaki dan ne pohađa tečaj baleta i ne dokazuje eleganciju plus energiju. Odlazi redovito frizeru, uključena je u društvo ljubitelja bridža, ne drži dijetu, ne gnjavi okolinu pričama iz djetinjstva i ne zaboravlja što je bilo jučer. U posljednjem desetljeću broj stogodišnjaka udvostručen je u Sjedinjenim Američkim Državama, te ih je sad gotovo 36.000, a godine 2080 – procjenjuju stručnjaci – bit će ih u ovoj zemlji više od milijun. Životni standard ima i dobrih strana, a američki starci ne čuče zaboravljeni u staračkim domovima. Nije neobično da se sedamdesetogodišnjaci upisuju na fakultet kako bi se dodatno obrazovali ili se bavili i glumom, kao što to povremeno čini stogodišnja Claire. Za to je potrebno i malo para, ali gospođa Willi, koja još hoda kao djevojčica, tvrdi da je u stogodišnjem tijelu ipak najvažniji zdrav duh.

UDAVAČA

Južna Afrika mnogo je više od nasilja, apartheida i geta, ali o njoj znamo tako malo kao da je drugi planet. Crna tradicija i suvremena bijela civilizacija stvorili su mješavinu običaja, estetike i shvaćanja u kojima su stanovnici južnog dijela Crnog kontinenta zastali negdje na pola puta između plemena i naznaka urbanog života. Tako su i u plemenu Zulu još donedavno kitili mlade djevojke perjem, sitnim školjkicama i nizovima bisera, kako bi obznanili muškom pučanstvu da su zrele za udaju. Vremena se mijenjaju, pa se svečana pokrivala za glavu mladih udavača – kao što je i ovaj inicijalni šešir petnaestogodišnje djevojke iz obitelji Tugela Ferrya iz spomenutog plemena – umjesto tradicionalnim nakitom ukrašavaju novcem i (voćnim) bombonima. Novac kao znak da dolazi iz bogate kuće, bombon kao poruka da će život s njom biti plodan i sladak.

NACRTANA KIM

Kad je animator Ralph Bakshi debitirao davne 1972. blagom erotičnom laganicom »Fritz the Cat« (Mačak Fritz), cjelovečernji crtani filmovi nisu bili u modi. Ali vremena se mijenjaju, Hollywood je ponovo otkrio draž u cjelovečernjem crtiću za odrasle, pa je Bakshi nakon punih dvadeset godina došao na svoje. Rezultat je njegove upornosti »Cool World« (Hladni svijet), animirani akcijski film s vrućim budžetom od 28,000.000 dolara. Premijera je ovog ljeta. Riječ je o crtanoj fatalnoj junakinji koja postaje »stvarna« zavodeći svog kreatora (neka vrsta Pinokice za odrasle), crtača Gabriela Byrnea. Byrne se, naime, toliko zagrije za crtanu kopiju Kim Basinger, da je snagom svoje strasti pretvara u dobru, staru Kim od krvi i mesa.

U TOM PISMU PIŠE...

EVO TRENKA!

Imam sve dosada izišle brojeve »Zabavnika« i zadovoljan sam njima. Od stripova mi se najviše sviđa »Barun Trenk«, no razočaran sam što u trećem broju nije bilo novog nastavka. Zato hitno morate izmisliti nove pustolovine našeg Trenka. Osim »Baruna Trenka« najviše mi se sviđa »Tutti frutti«. Dajte nam nešto u »Guns n'Roses«. Sve je ostalo O. K. i ja sam uz vas.

Siniša Župan, Zagreb

Trenka ne izmišljamo mi, nego Ivica Bednjanec, a nove su pustolovine već u »Plavcu«. Što se tiče »Gunsa«, bili smo na njihovu koncertu, pa će, valjda, svi njihovi obožavatelji doći na svoje.

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO PROSVJETE, KULTURE I ŠPORTA
ZAGREB, Trg Burze 6
Telefon 041 / 411422 • Fax 041 / 410-492

Kl.oznaka:602-01/92-01-202
Ur.broj:532-02-1/1-92-01
Zagreb, 19.svibnja 1992.

U svezi s vašom molbom da osnovnim školama preporučimo »Plavi zabavnik«, hrvatski tjednik za mlade, iznosimo slijedeće mišljenje:

Strip je oduvijek bio omiljeno štivo učenika koje je do njega dolazilo katkad i zabranjenim putovima zbog nepovjerenja (a i neupućenosti) nastavnika i roditelja prema njemu kao štivu problematične umjetničke vrijednosti i lošeg utjecaja. Iako su mnoga istraživanja učenikova književnog interesa potvrdila da u učenikovoj lektiri strip ima vodeće mjesto, on se do danas u nastavne svrhe koristi najmanje od svih medija i tek se u novije vrijeme sporo i bojažljivo uvlači i na stranice udžbenika.

Držimo svrhovitim kvalitetnom i estetski vrijednom stripu osigurati u školi odgovarajuće mjesto, stoga u ovom trenutku i »Plavi zabavnik« preporučujemo učenicima osnovnih škola kao strip – časopis koji nakon godina prevlasti srbijanskog tiska stripa na tržištu popunjava tu prazninu i koji će – nadamo se – zanimljivim sadržajem, predstavljanjem najkvalitetnijeg stripa, privlačnim dozajnom i primjerenošću interesima učenika, putem slobodnog tržišta osvojiti svoju najbrojniju čitateljsku publiku – djecu.

S poštovanjem!

Zamjenik ministra
dr. Miodjeljko Mihanović

HOĆEMO STARE ROKERE

»Zabavnik« mi se vrlo sviđa i odlučio sam sačuvati sve brojeve. Najviše mi se sviđa Dan Dare, Besmrtnici, a i svi Macanovi stripovi. Volio bih kad bi poslije »Patuljka Noska« objavili još neki stariji strip, a i u »Portretima zvijezda« mogli biste objaviti nekoga starijeg pjevača. Toliko zasad i molim vas da ne poskupljujete.

Siniša Jakelić, Split

Evo starijih rokera. Kreću »Rock-legende«, (Okreni stranicu).

PAPIRKO I "UNIJA"

ČUVAJTE ŠUME

Ne bacajte stari papir, nego ga stavljajte u spremnike. I tako čuvate naše šume!

Svijet nam je u tome daleko odmakao. Prosječno se skupi i reciklira oko 56 posto otpadaka od papira i kartona. Dakako, bogatije i razvijenije zemlje postižu i bolje rezultate. Tako se, naprimjer, u SAD skupi na godinu šezdesetak kilograma po stanovniku, u Njemačkoj oko 40, Švedskoj 35, u nas dvadesetak kilograma, što je trećina proizvedenoga.

Kolika je ekonomska važnost prikupljanja starog papira govori to što jedna tona zamjenjuje 3,5 prostorna metra ili 1,5 tona drveta. Od četvornog kilometra šume dobije se oko pet tisuća prostornih metara drva, odnosno 2275 tona drveta.

Dakle, skupljajući stari papir možemo sačuvati desetke i stotine četvornih kilometara šume. Vrijedan cilj, višestruka korist i za privredu i za zdravlje i za ljepši okoliš.

A ZAŠTO NE?

(Đuro Maršić, Aleja Viktora Bubnja 18, 41020 Zagreb)

U svijetu stripa Đuro je kultna osoba. Nema strip-uredništva, barem u ovim krajevima, a vjerojatno i šire, koje barem jedanput nije primilo podebeo paket s Đurinim radovima.

Đuro je samosvojan, vrijedan i nepokolebljiv, a nama je čast da nije mimoišao ni nas.

No, osim sličice ili dvije uz ovu recenziju, ni u »Plavcu« nećemo čitati Đuru. A zašto?

Jedan je od razloga format. Đuro crta dvije do tri, a često i samo jednu sličicu po stranici. U američkomu stripsveščiću to može funkcionirati, ali na »Plavčevu« velikom formatu teže. Crtanje od ruba do ruba hamera također nije uobičajena praksa, ali i to bi se moglo zanemariti da nije glavne smetnje.

Skicoznost, Đuro. Skicoznost i u tekstu i u crtežu. Tri poteza perom i jedna rečenica po stranici nedovoljni su da bi se priča pratila kako treba i, vjerujemo, kako zaslužuje. Kako bi bilo da se crtež malo dotjera, a priča ispriča jasnije, pa da se čujemo opet?

S obzirom na tvoju legendarnu upornost, i tako je malo vjerojatno da bismo izbjegli tomu.

Svima koji nam šalju stripove:

DA! Primamo ih, čitamo i ocjenjujemo. Jednako cjelokupne stripove i samo scenarije. Zamolili bismo vas samo dvoje:

– Šaljite fotokopije, ma kakve bilo! Nenaručene stripove ne vraćamo.

– Budite svoj najstroži sudac, birajte što šaljete, recenzije će biti bolje!

Hvala i na posao!

KINO

Počet ćemo s filmom koji bismo, po svemu sudeći, ubrzo trebali imati priliku ugostiti i u našim kinima. Žestoki SF »Free Jack« zanimljiv je zbog više razloga, a ponajprije radi suše SF-filmova na domaćem kino-repertoaru. U filmu su prilično spretno spojene različite i već često obrađivane SF-teme – postkatastrofična civilizacija, biološka besmrtnost, ekološka problematika. Naslovna uloga pripala je Emiliu Estevezu, sinu Martina Sheena (Vatre Sv. Elma, Mladi revolveraši 1 i 2), on glumi vozača autoutrka Alexa Furlonga, koji se nakon nesreće u jednoj utrci 1991. budi u high-tech laboratoriju New Yorka 2009. godine. Shvativši što ga čeka, bježi na gradske ulice gdje je teško preživjeti unakrsne vatre laserskog oružja. Glumačka ekipa također je priča za sebe, jer osim Esteveza pojavljuju se i danas vrlo popularni i traženi Anthon Hopkins (Kad jaganjci utihnu), manje poznata Rene Russe te najpoznatiji Mick Jagger, faca Stonesa, u svomu još jednomu izletu u film. Režiju je potpisao Geoff Murphy.

Nekoliko dana pošto se počeo prikazivati u američkim kinima, novi nastavak filma »smrtonosno oružje« došao je na prvo mjesto tamošnje top-liste. Teško je povjerovati da ijedan drugi film može

SMRTONOSNO ORUŽJE 3

postati hit ljeta u takvoj konkurenciji. Stara ekipa na okupu je i treći put – režira Richard Donner, a u glavnim su ulogama Mel Gibson i Danny Glover. Ovaj put zli su dečki pokrali oružje iz policijskog skladišta, a to je posao za dvojicu najboljih Riggsa i Murtaugha. Tako počinje vatrena ludnica u kojoj najviše posla imaju pirotehničari. Za ovaj nastavak producent Joel Silver osigurao je oko 30,000.000 dolara a od toga između šest i osam dobio je Mel Gibson, i još uz to postotak od zarade u toku eksploatacije filma u kinima. U manjoj ali snažnoj ulozi negativca pojavljuje se Joe Pesci (Dobri momci, J. F. K.) a Riggsovu novu ljubav glumi Rene Russe (Free Jack). Dakle, i ovaj put Mel Gibson puca i ljubi, a Danny Glover (za mnogo manju lovu) ponavlja »I'm too old for this shit!«. Pripremio: **Spidy**

Z IZLAZI UTORKOM
9. 6. 1992.

Glavni urednik: RADOVAN DEVLIĆ
Redakcija: Dražen Matošec (urednik), Darko Macan (urednik stripa), Boro Šantić (blokovski urednik), Igor Masnjak (grafički urednik), Zvonko Šimunić (tehnički urednik), Jasna Jelinčić (tajnica) i Božidar Radman (poslovni tajnik)
REDAKCIJA: tel. (041) 34 20 77 i 34 20 78
Izdavač: NIP Revije Vjesnik s. p. o.
41000 Zagreb, Slavonska avenija 4
Tel. centrala (041) 33 33 33 i 66 66 66
Upravni odbor: Ivica Gaži (predsjednik), Milovan Šibl, Zlatko Gledec, Branko Hebrang i Boris Grbin
v. d. direktor: HRVOJE HITREC

Pomoćnik direktora za nakladništvo: Boris Grbin
Pomoćnik direktora za gospodarstvo dipl. ing. Miljenko Cvitanović
Art direktor: Fadil Vejzović
Tisak: Hrvatska tiskara d. o. o.
Direktor: Muhamed Pašić
v. d. direktora Tisak revijalnih izdanja Zdravko Novak
Komercijala: Slavonska avenija 4, tel. 34 21 28
fax: 34 12 22
telex: 21-121 vsk zg
Pretplata u prizemlju: godišnja (uz 20 posto popusta) 6.240 HRD, polugodišnja (uz 10 posto popusta) 3.510 HRD, tromjesečna (uz 10 posto popusta) 1.755 HRD. Uplate slati općom uplatnicom na adresu: Poduzeće TRGOŠTAMPA, Zagreb broj računa 30101-601-32111 s naznakom – pretplata na Plavi zabavnik.

Pretplata u inozemstvu: cijena za šest mjeseci DEM 117, ATS 832, AUD 96 (avionom AUD 136), BEF 2.405, CAD 87 (avionom CAD 113,80), DKK 453, GBP 40, FRF 392, NLG 130, ITL 88.000, NOK 458, SEK 425, CHF 108, USD 75 (avionom USD 97,50), SLT 3.900. Uplate na devizni račun Zagrebačke banke broj 30101-620-16-25731-3296911, uz naznaku – pretplata za Plavi zabavnik.

ROCK LEGENDE

BOB MARLEY

Nakon »New Kidsa« i »Portreta zvijezda«, uvodimo novu rubriku »Rock-legende«, o onima koji su stvarali povijest rocka.

U ovoj rubrici moći ćete pratiti portrete poznatih osoba iz svijeta popularne glazbe koje su postale legende za života ili poslije smrti. Bit će prikazani mnogi gitaristički, pjevački i autorski velikani, uglavnom svi karizmatske ličnosti.

Počinjemo s tamnoputim velikanom reggae-glazbe Bobom Marleyem, čovjekom koji je regenerirao i odredio nove tokove u rock-glazbi.

Reggae je glazba mladih s Jamaike. Izražava njihovo životno-filozofsko i glazbeno stajalište, vidljivo u tekstovima pjesama. Pristalice reggaea podržavaju rastatarijanizam, osnivačem kojega se smatra Marcus Gravey, vjerski borac protiv kolonijalizma. Rastafarijanizam, kao svojevrsna vjera, oslanja se na Sveto pismo, a cilj joj je povratak u »domovinu Afriku«. Domovinom se drži Etiopija, pa je stoga i etiopski car Haile Selassie proglašen rasta-bogom.

Unutar komercijalnoga, etno ili roots reggaea, Marley zauzima posebno mjesto. On je kralj reggaea.

Rođen je 1945. na Jamajki pod imenom Robert Nesta Marley, kao sin engleskoga vojnog kapetana iz Liverpoola i Jamajčanke. Prvu pjesmu »One cup of coffee« snimio je s producentom Leslieom Kingom u početku 1962. godine. U to doba na Jamajki je bilo gotovo nemoguće početi muzičku karijeru bez patronata nekoga od velikih producenata, ujedno i vlasnika studija. Kako prva Marleyeva pjesma nije imala uspjeha, Leslie je Boba jednostavno otpustio. Tek dvije godine poslije Marley se ponovo pojavljuje na sceni predvodeći vokalnu grupu Wailers s postavom: Marley, Peter Tosh, Bunny Livingston, Junior Braithwaite i Beverly Kelso. Njihov prvi singl »Simmer Down« u izdanju producenta Coxsona Dodda postigao je velik uspjeh i prodao se u više od 80.000 primjeraka. No, kako je Dodd držao monopol u svojim rukama, a zanimao ga je samo novac, Wailersi su doživjeli još jedno neugodno iskustvo. Godine 1966. članovi su grupe za četiri hit-skladbe dobili ukupno po dvadeset funti, što je bilo dovoljno tek da se prehrane.

Neko je vrijeme Marley boravio u Americi kao suradnik-skladatelj Johnnya Nasha. Iz tog doba poznat je njegov veliki hit »Stir it up«. Nije bio zadovoljan statusom pisca komercijalnih pjesama, pa se vraća na Jamajku.

Marley se uvijek borio protiv monopolizma i ugnjetavanja i pokušava osnovati vlastitu izdavačku kuću. No, pokušaj propada pod pritiskom velikih producenata. Ipak, bez obzira na pritiske, Marley 1970. uspješno osniva produkciju ploča »Tuff gong«. Zaradu kompanije Marley je ulagao u sirotišta i u nove talente. Tako je i on mogao pisati pjesme kakve je želio. Osim pisanja ljubavnih pjesama, najčešće se bavio duboko socijalnim temama. Razlog je tome Trench town, najsiromašnija gradska četvrt Kingstona, iz koje je potekao i Marley. Nikad nije zaboravio svoje porijeklo.

Nakon raspada prve postave Wailersa, ponovni uspjeh Marley doživljava zahvaljujući gitarističkoj legendi Ericu Claptonu. On je, obradivši Marleyevu pjesmu »I Shot the Sheriff«, postigao velik uspjeh. Naklonost kritike i publike prema Marleyu sve više raste. Nakon pjesme »No woman no cry« njegova popularnost postupno dolazi do vrhunca i nije pala do današnjih dana. Snimio je mnogo pjesama velike vrijednosti i objavio mnogo albuma. Umro je od tumora 11. 5. 1981. godine.

NEBOJŠA STIJAČIĆ

CROATIA AID 1 i 2

Nakon koncerta »Live Aid For Croatia« koji je 30. svibnja, na Dan državnosti, održan u Wiesenu (gradiću četrdesetak kilometara udaljenom od Beča), a na kojemu su nastupili engleski kantautori Nikki Sudden, Tomaž Domicelj, austrijska grupa »Untouchables«, mađarski electro-trio »Bonanza Banzai«, britanski hard & heavy sastavi »Fahrenheit« i »Killers«, nizozemski blues gitarista Hans Theessink, engleski sastav »CCW«, »Parni valjak« te Rockin' Neno & Telephone Blues Band potpomognuti Zdenkom Kovačićek – uskoro će u Frankfurtu biti održan još jedan dobrotvorni koncert za Hrvatsku. Riječ je o festivalu »Rock za Hrvatsku«, koji će se 13. lipnja održati u frankfurtskoj »Eissporthalle«. Nastupit će samo domaći pop-izvođači: Dino Dvornik, »Psihomodo pop«, Josipa Lisac, »Prljavo kazalište«, »Montažstroj« & H. C. Boxer, Neno Belan, »E. T.«, Jura Stublić, »Daleka obala« i Thompson. Kao posebni gosti očekuju se Hans-Dietrich Genscher, Žarko Domljan i Stipe Mesić.

PLAVAC NA KONCERTU U2 U BEČU

Pretposljednji vikend u svibnju bio je za Bečane pravi praznik rock'n'rolla. Nakon »Guns N'Roses«, koji su nastupili u subotu, 23. svibnja (o tome je pisano u prošlom broju), u nedjelju su koncert održali legendarni Irci U2. Već se prije toga znalo da je posrijedi vrhunska rock-predstava, pa nas ne treba čuditi što je na U2 došlo možda i više od 70.000 posjetitelja, među kojima je bilo i onih iz Hrvatske. Mjesto događanja bio je bečki Donauinsel (Dunavski otok), rekreacijsko središte slično zagrebačkom Jarunu, udaljeno od središta grada samo deset do petnaest minuta javnim prijevozom. Budući da je dan bio sunčan, neki su iskoristili priliku i okupali se u Dunavu. S obzirom na zagađenost rijeke, za to doista treba zavidna doza hrabrosti.

Kao predgrupa nastupio je zanimljiv i perspektivan sastav »Fatima Mansions«, a nakon njih D. J. zagrijavao je publiku dobrom glazbom, od »Nirvane« do Boba Marleya. S prvim mrakom na pozornicu su izišli i U2 i u paketu odsvirali gotovo sve pjesme s njihova najnovijeg albuma »Achtung Baby«. Poslije su na koncertu izveli i ostatak novih pjesama, tako da su posjetitelji čuli čitavu posljednju ploču. Zanimljivo je da nisu odsvirali ni jednu pjesmu s prva tri albuma, ali zato smo čuli stvari poput »With Or Without You«, »Bad«, »Where Streets Have No Name« i mnoge druge. Napokon, na pozornici se pojavio i Ax Rose i zajedno s Bonom otpjevao »Knockin'On The Heaven's Door«. Nakraju, svi su mogli otići zadovoljni, jer vidjeli smo zaista sjajnu rock-predstavu.

R. G.

HIT TJEDNA

BOBBY BROWN

Hey there people, I'm Bobby Brown
They say I'm the cutest boy in town
My car is fast, my teeth is shiny
I tell all the girls they can kiss my heinie
Here I am at a famous school
I'm dressin sharp'n I'm action' cool
I got a cheerleader here
Wants to help with my paper
Let her do all the work
'N maybe later I rape her

O God I am the American dream
I do not think I'm too extreme
An' I'm a handsome sonofabitch
I'm gonna get a good job'n be real rich

Women's Liberation
Came creepin' acros the nation
I tell you people, I was not ready
When I fucked this dyke by the name of Freddie
She made a little speech then
Aw, she tried to make me say when
She had my balls in a vice
But she left the dick
I guess it's still hooked on
But now it shoots to quick

Oh God I am the American dream
But now I smell like Vaseline
An' I'm a miserable sonofabitch
Am I a boy or a lady...
I don't know which

So I went out'n bought me a leisure suit
I jingle my chance
But I'm still kinda cute
Get a job doin' radio promo
An' none of the jocks can even tell I m a homo

Eventually me'n'a friend
Sorta drifted along into S & M
I can take about an hour
On the tower of power
'Long as I gets a little golden shower

Oh God I am the American dream
With a spindle up my butt
Till It makes me scream
An' I'll do anything to get ahead

I lay awake nights sayin'
»Thenk you, Fred!«
Oh God, oh God, I'm so fantastic
Thanks to Freddie, I'm a sexual spastic
And my name is Bobby Brown
Watch me now, I'm goin' down

and my name is Bobby Brown
Watch me now. I'm goin' down, etc.

IGRE I IGRARIJE

KOMPJUTORSKE IGRE

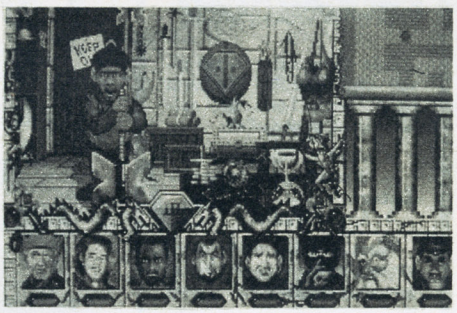

Jedna od novijih i dugo-očekivanih kompjuterskih igara svakako je MIGHT & MAGIC III. Treći nastavak ove igre, koja se pojavila u izvedbi za sve popularne kompjutere, u biti ne donosi ništa revolucionarno, ali u najboljemu mogućem obliku ujedinjuje sve dobre elemente iz popularnih igra tog tipa. MIGHT & MAGIC III jest igra Role Playing, a radnja se odvija u nekomu nedefiniranom vremenu, koje bismo mogli okarakterizirati kao srednji vijek. Igrač vodi grupu od šest pustolova, a po lokalnim hotelima može naći još likova koji će se za određenu naknadu boriti za njega. Igra počinje u gradu Fountain Head, prepunom vodoskoka u obliku ljudskih glava. U gradu treba pronaći leglo divovskih štakora te uništiti glavnoga od njih i osloboditi nekoliko zarobljenika.

Glavni dio borbe odvija se u labirintu koji se nalazi ispod grada. Zadatak je vrlo težak i potrebno je poprilično strpljenja, vježbe, pa i sreće da se završi. Taj dio igre može trajati oko tjedan dana, a ne predstavlja ni 1 posto od čitave igre. Kad izađete iz grada, naći ćete se pred golemim prostranstvom prošaranim planinama, poljima, šumama, rijekama, jezerima, pustinjama, močvarama, gradovima, dvorcima i sl. Nakon dužeg igranja, shvatit ćete da je sve to samo mali otok u golemom oceanu preko kojega možete prijeći brodom, ili različitim čarolijama kao što su teleport i slično.

Osim kroz prostor, možete se kretati i kroz vrijeme, tako da će se na mjestu gdje se sad nalazi neki dvorac za 500 godina nalaziti samo ruševine. U toku igre pojavljuju se različiti zadaci i misije, kao što su istraživanje napuštenog hrama, potraga za jednorogom, uništavanje ratnički raspoloženih goblina i orkova (čovjekolika čudovišta), borba s jednookim kiklopom... Na putu sretat ćete se s najrazličitijim čudovištima, koja će u 99 posto slučajeva biti neprijateljski raspoložena prema vama i, kako igra napreduje, postajat će sve jača i jača. No isto tako i vi ćete treniranjem postajati sve jači, učiti sve bolje i opasnije čarolije i nalaziti sve bolja oružja.

Vrsta oružja, oklopa i ostalih predmeta koje možete nositi i upotrebljavati ima zacijelo tisuća, pa se katkad teško odlučiti za najbolje. Naći se može zaista svašta, od papirnatog mača (?!) do borbene sjekire. Osim što udara protivnike, ona izbacuje na njih i vatrene lopte i istodobno ih paralizira. Dakako, svako od oružja ima i cijenu. Tako je i sa zdravljem. Ako ste ozlijeđeni u nekoj borbi, možete se izliječiti čarolijom ili odlaskom u hram, gdje će vas izliječiti.

Ni jedno ni drugo rješenje nije baš jeftino, jer za prvo trošite dijamante koji su vam potrebni za korištenje složenijih čarolija, a u hramu za liječenje treba platiti. Ozljeda u borbi, dakako, nije sve što vam se može dogoditi, jer možete se i napiti, što će vam smanjiti spretnost, ali zato povećati hrabrost, zatim može netko na vas baciti kletvu, što je vrlo nezgodno. Smrću jednoga od likova igra ne završava, jer svaki je lik moguće ponovo oživjeti, dakako, za određenu cijenu. Sve što se u igri događa, gotovo je potpuno animirano. Isto tako, igru prati i ugodna glazba i izvrsni zvučni efekti, koji se pojavljuju prilikom svake radnje. Jedini je nedostatak taj što igra zauzima mnogo disketa, tj. prilično prostora na disku, ali jedna je od rijetkih koje to zaslužuju.

Damir Šlogar

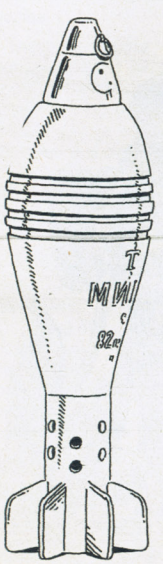

EKSPLOZIV! NE DIRAJ!

Iz Našica nam se javio maleni čitatelj i ispričao sljedeću priču. Djeca su pronašla tromblonsku kumulativnu minu, o kojoj smo pisali u četvrtom broju »Plavog zabavnika«. Prilikom rastavljanja tromblon je počeo pištati i, dakako, eksplodirao je. Dječak koji ga je rastavljao poginuo je, a ostali su ranjeni.

Na ilustraciji vidimo još jedno vrlo ubojito sredstvo, minobacačku granatu, kojih je u ovom ratu ostalo mnogo neeksplodiranih. Neaktivirane, najčešće su zabijene u zemlju ili čak u zidove kuća. Ima i većih kalibara minobacačkih granata, poput one od 120 mm, za koju nam je jedan od hrvatskih vojnika ispričao svoj doživljaj.

Sa još tri svoja suborca bio je u patroli, kad je odjednom ravno među njih pala minobacačka granata. Kako su se nalazili na samo metar udaljenosti od pada granate, eksplozija im je odnijela noge. Da su stajali malo dalje, granata bi ih raznijela potpuno.

Bez obzira na to gdje se granate nalazile, ne dirajte ih. Pišite nam o događajima za koje ste čuli ili ih vidjeli. **Zovite 985!**

ZVJEZDARNICA

od 9. do 15. 6. 1992.

OVAN – Još si u kretanju, iako planeti najavljuju da se trebaš prilagođavati onome što stariji kažu i biti malo više kod kuće. Želje su ti velike, ali drži se onoga što ti je poznato i blisko.

BIK – Ostvarenjem nekih ciljeva popet ćeš se stepenicu više. Dobro je da pokažeš što možeš, ali nemoj se poslije praviti važnim. Dobit ćeš ili izgubiti na pomalo čudan način.

BLIZANCI – I sad se možeš izražavati vrlo lijepo, ali s malo mašte i ozbiljnosti prilagodi riječi onome što ljudi žele čuti. Tako ćeš steći podršku i novac. Pazi da ne povrijediš osjećaje nekoga tko te voli.

RAK – Iako su tvoje okolnosti još pomalo čudne i ne možeš do onoga što hoćeš, nešto ipak kreće nabolje. No, pazi da se zbog nejasnih želja ne sukobiš s drugima. Pripazi na zdravlje, sve radi promišljeno i polako.

LAV – Još su ti prijatelji i voljena osoba najvažniji, ali stvari će se promijeniti, možda preko utjecaja tajne osobe ili ogovaranja. Spriječi to iskrenošću i oprezom, zaštiti srce. Pazi s kim se družiš.

DJEVICA – Razgovori s ocem, autoritetima, važnim osobama mogu imati prilično dobar učinak, ali ipak pazi da se izraziš što suvislije, pokaži spremnost za suradnju. Budi s prijateljima, ali ne po cijenu svađe u kući.

VAGA – Moguće su veze s inozemstvom, čak i gosti izdaleka, što će napraviti malo nereda u kući. Nemoj reagirati preosjetljivo na okolinu. Ako su tvoje želje i planovi jasni, počni ih ostvarivati. Nisu li, razmisli još malo.

ŠKORPION – Nove spoznaje, stečene posljednjih tjedana, polako se sliježu, ali pokušaš li ih saopćiti okolini, možeš naići na teškoće. Posjeti neku učenu i posvećenu osobu, otiđi u prirodu, maštaj.

STRIJELAC – Razdoblje je prilično napeto, djelomično zbog novca, ali pobrkale su se i druge vrijednosti. Možda se družiš s pogrešnim ljudima, ali vjerojatnije sebe ne vidiš na pravi način. Razgovaraj i izvuci pouku.

JARAC – Posao donosi rezultate, ali novca nikada dovoljno a i ti si osoba koja nikad nije zadovoljna postignutim. Trebat će ti poticaj drugih za izlazak i druženje. Ne osamljuj se, i među suradnicima možeš upoznati zanimljive ljude.

VODENJAK – Bavljenje hobijem zabavlja te mnogo više od svakodnevnih dužnosti, ali s kreativnošću i dobrim suradnicima možeš spojiti ugodno s korisnim. Pruži i pokaži, ne dopusti da te pokoleba neki prijatelj.

RIBE – Bit će ti teško uskladiti obiteljske dužnosti s vlastitim željama. Ipak, pomoć stiže preko sna ili tajnog prijatelja. Imaj na umu i to da se želje mijenjaju, a obitelj je ipak samo jedna. Na vidiku je ljubav.

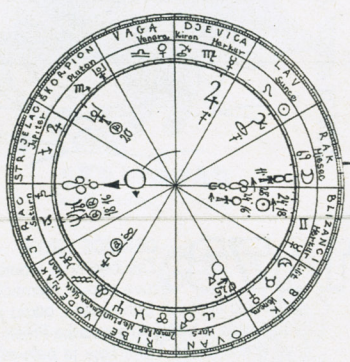

ABECEDA ASTROLOGIJE

Vladalac znaka planet je koji po temperamentu odgovara osobinama znaka. U početku, astrolozi su poznavali Sunce i Mjesec (Sunce je zvijezda, a Mjesec zemljin satelit koji odražava Sunčevo svjetlo, pa ih nazivamo svjetlima i samo uvjetno planetima), te pet planeta od kojih je svaki vladao po dvama od 12 zodijačkih znakova. Ali kako je vrijeme prolazilo, otkrivani su novi planeti, a astrologija se razvijala, i razvija se i dalje.

Uran je od Saturna preuzeo vladavinu nad Vodenjakom, Neptun je prepoznat kao vladalac Riba, a još ima knjiga u kojima se Mars spominje kao suvladalac Škorpiona, iako je Pluton dokazao sličnost s tim tajnovitim i fatalnim znakom.

Na vanjskom krugu ispod imena znaka naći ćete ime vladajućeg planeta, a njegov je simbol u drugom krugu, pokraj simbola toga znaka.

U OVOM TJEDNU

68. **NERONOVO SAMOUBOJSTVO** – Dotad svemoćni rimski imperator Neron morao je **9. lipnja** počiniti samoubojstvo pošto su protiv njega ustali svi rimski podanici, vojnici, pa i vladajući aristokratski krugovi. Za toga rimskog vladara suvremenik Plinije Stariji napisao je da »bijaše neprijatelj roda ljudskoga«, jer otrov, nož i mračne intrige bila su sredstva njegove vladavine. Kažu da je pred smrt neuravnoteženi Neron uzviknuo: »Jao, kakav umjetnik umire sa mnom!«

1903. **MASAKR U BEOGRADU** – Tajna vojna organizacija »Crna ruka« u Beogradu je **10. lipnja** krvavo obračunala s kraljem Aleksandrom Obrenovićem i njegovom suprugom Dragom Mašin. Urotnici su noću prodrli u dvor, pištoljima izrešetali još sneni kraljevski par, a onda njihova polugola tijela izbacili kroz prozor. Masakr u Srbiji izazvao je zgražanje tadašnje Europe pa je, naprimjer, engleski dvor za dugo godina prekino sve odnose s novom dinastijom Karađorđevića. Umorstva i politički obračuni ostat će trajna obilježja srbijanske politike.

1918. **POTONUĆE »SZENT ISTVÁNA«** – Talijanski borbeni čamci potopili su **11. lipnja,** jugozapadno od Premuda, austrougarski bojni brod »Szent István« koji je u sastavu jakoga flotnog odreda plovio prema Otrantu. Bio je to pravi čelični div: dugačak 151 metar, širok 27,3 metra, težak dvadesetak tisuća tona, a raspolagao je s 12 topova kalibra 305 milimetara i mnogo manjih. Na brodu je služilo prilično hrvatskih mornara, od kojih je dio poginuo. Austrijska flota prekinula je vojni pohod i vratila se u sigurna sidrišta Pule i Boke kotorske.

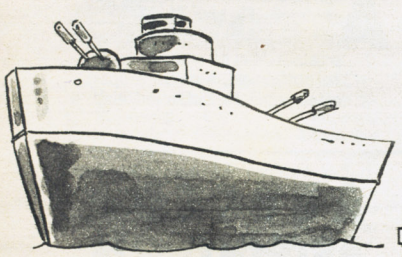

323. **pr.kr. ALEKSANDROVA SMRT** – U staroj palači Hamurabija Babilonskog **13. lipnja** od napada groznice iznenada je umro Aleksandar Makedonski, vladar i ratnik koji je osvojio golema prostranstva starog Istoka. Njegovo veliko carstvo nije ga nadživjelo. Častohlepni vojni zapovjednici podijelili su među sobom osvojena područja Europe i Azije, stvorivši niz državica koje će s vremenom pripasti rimskim osvajačima. Ali, baština helenističke kulture ostat će još stoljećima na tlu kojim je marširala Aleksandrova vojska.

1928. **AMUNDSENOV NESTANAK** – Prva legenda polarnih istraživanja i osvajač Južnog pola Norvežanin Roald Amundsen nestao je **14. lipnja** u bespuću Sjevernoga ledenog mora. Amundsen je hidroavionom pošao u potragu za unesrećenom talijanskom ekspedicijom, čiji se cepelin srušio u području oko otočja Spitzberg. Ubrzo nakon polijetanja sa spasiocima je izgubljena svaka radioveza. Tek su u listopadu pronađeni ostaci Amundsenova zrakoplova. Kako je ustanovljeno, veliki istraživač i njegov pilot držali su se neko vrijeme za plovak stradalog aviona, a onda našli smrt u ledenoj vodi.

ILUSTRACIJE HRVOJE RUŽIĆ

1873. **OTKRIĆE TROJE** – Zaljubljenik u Homerove epove, njemački arheolog Heinrich Schliemann, otkrio je **15. lipnja** u Maloj Aziji ostatke Prijamova grada, stare Troje koja je pala pod naletima antičkih grčkih junaka. Schliemann je na brdu kod Burnabačija pronašao naslage čak devet starih gradova, pa je isprva bilo teško odrediti koji pripadaju legendarnoj Troji. Poslije su znanstvena ispitivanja pokazala da sedmi sloj potječe iz vremena koje je tako umjetnički snažno opjevao grčki pjesnik Homer.

1944. **NAPAD »LETEĆE BOMBE«** – Potkraj drugoga svjetskog rata, **12. lipnja,** prva Hitlerova »leteća bomba«, nazvana »V – 1«, pogodila je London, čime je počela serija njemačkih napada letećim projektilima na Englesku. Već u rujnu na London je pao i mnogo opasniji »V – 2«, razorivši odjednom blok od dvadesetak kuća. Protiv te rakete protuzračna obrana bila je potpuno nemoćna. Teror iz zraka prekinut je tek kad su savezničke armije na tlu onemogućile Hitlerove zračne baze.

U spomen: WALTER NEUGEBAUER

Prije nepuna dva tjedna pisali smo nekrolog Norbertu Neugebaueru. I onda nam netko reče u ponedjeljak:

– Umro je Neugebauer!

– Znamo – kažemo. – Norbert.

– A, ne! Walter!

Vijest preteška da bi joj se smjesta povjerovalo. Provjeravamo, raspitujemo se... Istina je.

Nosko je siroče, u kratkom vremenu ostalo bez oba tate.

Walter Neugebauer rođen je 1921. u Tuzli, no u dobi od tri godine preselio se u Zagreb. Prvi strip, »Nasradinove pustolovine«, objavljuje već kao četrnaestogodišnjak u »Oku«, a ne zaustavlja se ni nakon toga. Surađuje u mnogim časopisima, a i on ih pokreće nekoliko. U višedesetljetnoj karijeri, najvećim dijelom u suradnji s bratom Norbertom, realizirao je oko stotinu dvadeset kompletnih stripova. Stoga se, osim među najkvalitetnije, ubraja i među najproduktivnije naše stripautore.

Nakon 1945. godine surađuje u »Kerempuhu«, radi propagandne filmove, plakate, ilustracije, karikature. Godine 1951. glavni je crtač na prvomu domaćemu dugometražnom crtanom filmu, a u pedesetim i šezdesetim godinama stvara i mnoge nove stripove, najčešće karikaturalne, ali i vrlo uspješne realističke.

Sredinom pedesetih vodi »Interpublikov« studio crtanog filma, a od 1958. surađuje s njemačkim izdavačem Rolfom Kaukom. Postaje umjetnički direktor tih izdanja pošto se u početku šezdesetih seli u München.

Od 1972. godine Walter je vlasnik vlastitog studija, bavi se propagandnim filmovima i dizajnom te se tad rijetko vraća stripu.

Ipak, stripovi ostaju ono po čemu ćemo pamtiti Waltera, a i Norberta. Nosko, Gladni kralj, Bimbo Bambus, Mali Muk, Jack Jackson, Tom, Malo Medvjeđe Srce i mnogi drugi sad jesu siročići, ali dok ih budemo čitali i voljeli, neće to osjetiti.

Putuj sretno, kamo god da si krenuo, Waltere! Mnogi paze na Tvoju djecu!

Uredništvo

ISPRAVLJANJE KOSOG TORNJA

Kosi toranj, zaštitni znak talijanskoga grada Pise, ne smije se više naginjati. Zatvoren je za posjetitelje, a ovih je dana pokraj njega postavljena dizalica. Počinju radovi kako bi se nekako zaustavilo sporo ali neumitno naginjanje prema tlu. Nije nam poznato kakav će zahvat biti primijenjen.

Svojedobno je talijansko ministarstvo građevina ponudilo primamljiv iznos lira onome tko smisli način da se podupre kosa građevina – ekscentrični zvonik koji su obilazila pokoljena turista. Stiglo je mnoštvo ideja – od strogo tehničkih do humorističkih. List »Horizon« ponudio je dvije mogućnosti:

● **Hamburger:** Budući da nijedan turist ne želi vidjeti toranj u Pisi potpuno okomit, riječ je o tome kako da ga se ostavi nagnuta pod određenim kutom. Trebalo bi sagraditi ekspres-kiosk za jelo u obliku hamburgera, koji bi podupro toranj. Zvona, što nisu zvonila, više od 700 godina, mogla bi opet pozivati ljude, ovaj put – na jelo.

● **Tulipan:** Najbolje bi rješenje bio vanjski potporanj koji arhitektonskim oblikom ne bi naškodio ljepoti tornja. Možda tulipan? Bio bi napravljen od platna sa sadrenom žbukom te rasprostrt preko okvira od građevnog čelika, bio bi crvene i bijele boje sa zelenom stabljikom i listovima, poput talijanske zastave. U cvijetu bi mogao biti rotirajući restoran, a u stabljici dizalo. U toranj bi se ulazilo kroz originalna vrata, iz lista (četvrti kat) ili iz cvijeta (šesti kat).

Vidjet ćemo koja je varijanta izabrana!

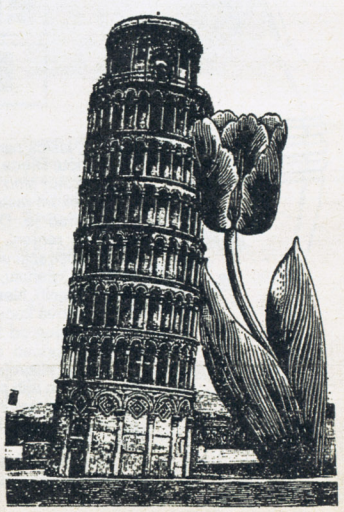

MARKE PRIČAJU

PRIREDIO *JURICA MILETIĆ*

ZAŠTITA PRIRODE

Kažu da je priroda ugrožena u cijelom svijetu, da je čovjek stavio sebe u središte pozornosti i da se, kad je riječ o očuvanju prirode, kadšto ponaša vrlo bezobzirno.

Imajući to na umu, danska će pošta 10. lipnja staviti u promet niz od tri marke pod nazivom »Priroda, razvoj i okoliš«, a nominalne vrijednosti novih maraka bit će 3.75, 5 i 8.75 danskih kruna.

Svaka od novoizišlih maraka dat će malenu ali vrlo izričitu i slikovitu poruku u vezi s očuvanjem prirodnog okoliša.

Najniža vrednota zaista slikovito govori o utjecaju prometa na životinjski svijet: zec pod kotačima automobila i nije više tako rijetka slika, a vrednota od 5 kruna posvećena je svim onim ekološkim katastrofama kojima su morâ svijeta itekako bila izložena posljednjih godina.

Uspravna najviša vrednota stilizira posljedice sječe šume, a sve je skupa upotpunjeno pečatom prvog dana, koji unutar teksta donosi oblak prašine. Dansko izdanje neće se pojaviti slučajno, nego je u čvrstoj svezi s konferencijom Ujedinjenih naroda: Ona će se održavati u Brazilu, a na njoj će upravo biti riječi o opasnostima koje prijete prirodnom okolišu.

Marke Danske u nas nisu baš popularne, ali tematski gledano nove će tri marke imati dobru prodaju. Izdane su u arcima od 50 komada, ali najniža vrednota postoji i u knjižicama koje sadrže samo 10 komada. Valja reći da danska pošta već godinama izdaje izvanredno kvalitetno tiskan mjesečnik, u kojemu predstavlja nova izdanja, prigode i autore, i da je časopis već po sebi vrijedan skupljanja. Poseban je dio časopisa karton s tehničkim podacima i slikama novih maraka, koji se vrlo praktično može umetnuti u omotnicu prvog dana.

NAGRADNI NATJEČAJ

IZMISLITE MASKOTU "PLAVOG ZABAVNIKA"

Crtači i crtačice, svaka čast! Iz sve veće hrpe vaših pisama izlaze sve bolji radovi. Nažalost, moramo ponoviti da želimo vaše ideje, a ne precrtane radove. Nije dovoljno nacrtati Snoopyja ili Mickeya Mousea i napisati »Plavac« da se osvoji nagrada. No crteži koje dobijamo uglavnom su zaista sjajni. Samo naprijed, finale se bliži!

Domagoj Verović, Šibenik, najbolji rad ovog tjedna

Stjepan Rončević, Zadar, drugo mjesto

Josip Marinov, Split, treće mjesto ovog tjedna

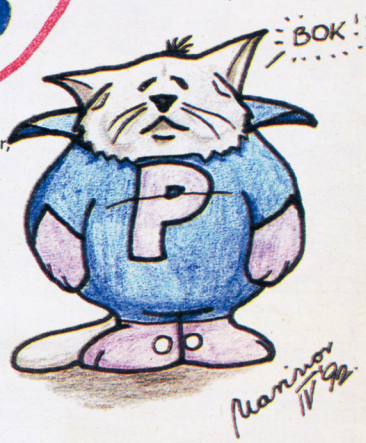

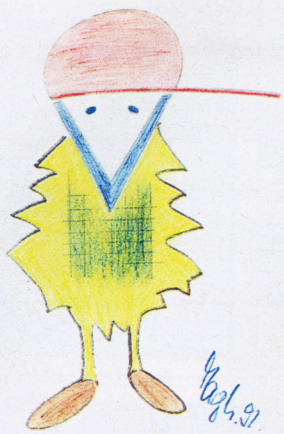

Marijan Maglečić, Zagreb

Tonči Lokas, Šibenik

Ivan Tartaglia, Zagreb

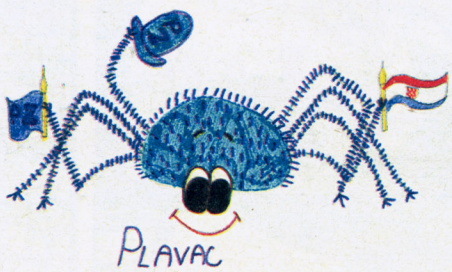

Ivana Vuković, Sisak

Siniša Klanjčić, Donja Stubica

Izet Kulenović, Slavonski Brod

NASTAVAK SA STRANICE 3

IZNENADA, NA SVIM STRANAMA SVIJETA, PRASAK MUNJA OZNAČIO JE NAPAD CRVENOG MJESECA...

STRAHOVITA PLIMA SRUČILA SE NA OBALE...

NA NEBU JE ZAVLADALO UŽASNO NEVRIJEME...

ZOVEMO BAZU! UPOZORITE BRITANSKE OTOKE DA SE URAGAN KREĆE NA NJIH S ATLANTIKA!

IMAMO SREĆE! DOLAZE SPASIOCI!

SLIČNO SE DOGAĐALO U CIJELOME SVIJETU...

U NEW YORKU, ZEMLJOTRES RUŠI NEBODERE KAO DA SU OD PAPIRA...

POŽAR !!!

PAS DE CALAIS

CROIX ROUGE

AMBULANCE

GORE U SVEMIRU DAN DARE POKUŠAVA POPRAVITI KRILO...

VRAĆA SE!!!

UH, BILO JE NAPORNO!

AIR LOCK

POPRAVLJENO JE! MOŽEMO NA ZEMLJU.

HOĆE LI KRILO IZDRŽATI, DAN?

SAZNAT ĆEMO KAD UĐEMO U ZEMLJINU ATMOSFERU. POŽURIMO!

NEKOLIKO SATI KASNIJE...

PRIBLIŽAVAMO SE NAŠOJ MAJČICI ZEMLJI!

DRŽIMO PALCEVE!

ZBOG ASTEROIDA NEMAMO VEZU SA ZEMLJOM!

KAKO ĆEMO ODREDITI KURS, PROFESORE?

DAN, UKLJUČI AUTOMATSKOG PILOTA!!

DOLJE JE GROZNO VRIJEME!

PRAVA OLUJA!

ŠTO SAD?

SMANJI BRZINU!!!

VISINA PADA!!

BOŽE, POMOZI!

5 KM!

3 KM... 1 KM!

NAD BAZOM SMO!

DRŽITE SE! SLIJEĆEMO!

SNAP

CRASH

CRACKLE

ŠTO JE OVO?

DARE SE VRATIO!

IDEMO, SIR HUBERTE!!!

JUPII-EEEEEE!!!

STRUČNO SLIJETANJE!

JESMO LI SVE OVO MI NAPRAVILI!?!

NE, TO JE DJELO TVOG PRIJATELJA CRVENOG MJESECA!

DAKLE, RAZARANJE CRVENOG ASTEROIDA SE NASTAVLJA I SVE JE JAČE?!

DA!

MORAMO PRVO POGLEDATI KAMENE PLOČE MARSOVSKOG CARA! USPIO SAM NAĆI CAREVU KUTIJU!!!

ZAR!

SLUČAJNO SMO ODGONETNULI TAJNU DORTANOVE KUTIJE!

MARSOVCI SU OTKRILI DA JE U NEKIM PEĆINAMA TO KAMENJE PREKRIVENO SMOLOM KOJA BI OČVRSNULA ČIM BI BILA IZLOŽENA SVJETLOSTI I POČELA BI BLIJEDJETI!!!

ŠTO JE SVJETLOST BILA JAČA TO JE PROMJENA BOJE BILA INTENZIVNIJA. ONI SU ZAKLJUČILI DA PLOČE TOG KAMENJA IZLOŽENOG SVJETLOSTI U PRIMITIVNOJ KUTIJI S LEĆAMA DAJU SNIMKU SVAKE SCENE...

CAR DORTAN JE NA NJIMA ZABILJEŽIO SVOJE CARSTVO!

ZBOG VREMENA, SLIKE SU POMALO IZBLIJEDJELE!!

DIGBY, UKLJUČI INFRACRVENO SVJETLO! PRIKAZANE SU OLUJE I ZEMLJOTRESI I NA SNIMKAMA SE VIDE POSLIJEDNJI TRENUCI NJIHOVA ŽIVOTA!

KAO ROJ SKAKAVACA! DIGBY, DONESI NAŠ UZORAK IZ KABINE!

NA ŠTO PUCAJU? NA SKAKAVCE?

EVO JEDNOG UZORKA! DIVAN JE, ZAR NE?

NE BRINITE, UGINUO JE!

NISMO GA UHVATILI VEĆ SE SAM PRILIJEPIO ZA BROD!!

I TO JE TA PRIJETNJA SA CRVENOG MJESECA? MISLIO SAM DA JE NEŠTO VEĆE!

VELIČINOM SE NE MJERI INTELIGENCIJA! IMAJU IZVANREDAN SMISAO ZA ORGANIZACIJU!!

KAO ŠTO MNOGI ZNANSTVENICI KAŽU - DA ČOVJEK NE VLADA ZEMLJOM, VLADALI BI MRAVI! VJERUJEM DA SE SLIČNO DOGODILO I S OVIM ŽIVOTINJAMA NA NEKAD PLODNOM PLANETU! ONE SU SE RAZVIJALE KAO ČOVJEK OVDJE...

...DOK NJIHOVA INTELIGENCIJA NIJE POČELA RAZMIŠLJATI O SVEMIRSKIM LETOVIMA...

ALI ONI SU TO RADILI NA SVOJ NAČIN TIJEKOM STOLJEĆA I UZGAJALI RASU KOJA JE BILA OTPORNA NA PROMJENU TEMPERATURE... I S JEDNIM VAŽNIM MJEHUROM KAO SJEMENOM.

TAKO OPREMLJENI, MISLIM DA SU NAŠLI NAČIN DA DOĐU DO SATELITA RODNOG PLANETA! MOŽDA JE TO BIO MJESEC NEDALEKO OD NJE...

NASTAVLJA SE...